

Мемлекеттік рәміздер – Ту, Елтаңба және Әнұран Қазақстан Республикасының дербестігі мен тәуелсіздігінің белгісі, мемлекетіміздің өткені мен бүгінгі және болашағы арасындағы сабақтастықтың жарқын көрінісі. Сондай-ақ рәміздер – халқымыздың мұқалмас рухын, қағармандығы мен даналығын, асқақ арман-тілегін жеткізетін құнды белгілер. «Біз тәуелсіздікке аңсап, зарығып жеттік. Енді сол тәуелсіздіктің қасиетті рәміздерін де ерекше қадірлеуіміз, қастерлеуіміз керек. Әрбір азамат Қазақстанның Туын, Елтаңбасын, Әнұранын тұмардай қасиет тұтуы қажет. Елдігіміздің сыналатын бір тұсы – осы» деген еді Елбасы мемлекеттік рәміздерге қатысты сөйлеген сөзінде.

ҚАЗАҚСТАН
ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ

30 ЖЫЛ

6+

Газет 2013 жылдың қыркүйек айынан бастап шығады

Baspasózge
jazylý - 2021 6 айға – 2000 теңге
Газет
40-11-10 телефонына хабарласып, үйден жазылуға болады. индексі – 65425

Жаннан қымбат оларға ар,
Мен жастарға сенемін.

Матжан

АҚМЕШТ жастары

Қызылорда облыстық жастар газеті

№ 22 (403)
3 маусым, 2021 жыл

4 МАУСЫМ – МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕР КҮНІ

ТҰМАР ТҰТАР ҚАСИЕТ

Ерхан АҚЫН

Түркі тектес халықтар арасында кеңінен таныс «ту» сөзі сонау VI ғасырдан бері белгілі. Зерттеушілердің айтуынша, ежелгі түріктердің әскери қолбасшылары берілі байрақ ұстаған. Байрақтағы бері бейнесі жауынгерлердің ұранына айналған және олардың әскери өмірінде еркіндіктің, қайсарлықтың киелі рәмізі саналған. Көшпелілерде байрақпен қатар тулар әскердің мемлекеттік нышаны ретінде қолданылды. Ортағасырлық дәуірде шайқас барысында жауынгерлік тұнды жығылуы бүкіл әскердің жеңілгенін білдірсе, ал ол жоғалған жағдайда жауынгерлердің абыройына нұқсан келтіретін болған. Ат үстінде отырып ту ұстаған батырлардың бейнесі қазақ даласынан табылған жартас беттерінде де кеңінен таралған. Белгілі ғалым З. Самашевтің айтуынша, ат үстінде ту ұстаған жауынгер бейнесі батырлық дәуірдің кең таралған эмблемасы болып табылады.

XIX ғасырда қазақ даласында болған орыс ғалымы А.И. Левшин қазақтардың қару-жарақтары туралы айтқанда: «Ту қазақтардың қару-жарағына жатады. Әрбір рудың өзіндік туы мен белгісі болған. Олар бейбіт заманда мұқият сақталып, тек соғыс болған кезде ғана шығарылған» деп жазады. Көрі тарих ата-бабаларымыз өткен жолдан осындай дерек айтады. Республикамыздағы әрбір азамат еркіндік нышанына айналған ел рәміздерін құрмет тұтуға міндетті екенін білсе, шіркін... «Асыл дініміз Исламда мемлекеттік маңызы бар рәміздерге мән берілген. Хадис ғалымдары өз кітаптарында ту мен жалаудың қадірі мен құрметі жайлы арнайы тарау арнаған. Ардақты Пайғамбарымыз Мұхаммед (оған Алланың сәлауаты мен сәлемі болсын) туды және ту ұстаған сахабалардың ерлігін ерекше атап өткен және оны құрмет тұтудың маңызы жайында тағылымды өсиетін қалдырған.

МӨСЕЛЕНІҢ МӨНІСІ

Мөлдір КЕНЖЕҒҰЛОВА

«Қызылорда қаласында ауыз суға мұқтаж елді-мекен бар» дегенді естісеңіз сенер ме едіңіз? Әрине, қазіргі таңда ауызсуды көшеден тасудың өзі ерсі көрінеді. Себебі көбі дерлік ауызсууды үйінің ішіне кіргізіп алған. Ал бұрыннан «Рауан» деп аталып кеткен аумақ ауыз суды көптің арғы бетінен тасып ішуге тәуелді. Себебі 7-8 үй тұратын аймақ ауыз сумен қамтамасыз етілмеген. Ішуден бөлек керекті суды қаналдан тасиды. Бұл аймақ Қазушар мемлекеттік кәсіпорнына қарайды. Себебі ол жақтағы үйлер мекеме қызметкерлеріне тиесілі. Осыдан бір апта бұрын Қарауылтебе ауылдары Байқадам қаналында бір бала суға құлап кетіп, денесін өкі күн дегенде тапты. Іздестіруге Қосшыңырау ауылдық округі мен Досан ауылының мұғалімдері, еріктілер, төтенше жағдай қызметкерлері атсалысты. Қайғылы жағдайдың орын алуына ауызсудың тикелей қатысы бар. Себебі өкініш сынып оқушысы қаналдың арғы бетіне өтіп, 5 литрлік ыдыспен су тасыған. Ал ол қаналдың жағдайынан

көрсенсі, адам шошырлық! Тұрғындармен тілдескен сәтте бұрын да балалар суға кетіп, өркен дегенде құтқарып алғандығы айтылған еді. Бала қайғысынан кейін тұрғындардың қорқынышы үдей түсті. Мұны сол жаққа барып, әр үйге жеке-жеке кіріп тұрғындармен тілдескен кезде байқадық. Ең үлкен қорқынышы, мекемеге тиесілі баспанадан айырылып қалу. Өкініштісі, бала өмірінен баспана маңызы болып тұр. «Кешіріңіз, біз бұл үйде тегін тұрамыз. Сіздермен сөйлескенім үшін баспанадан айырылып қалар жайым жоқ. Ауызсуды қаналдың арғы бетінен тасып ішетінімізді жасыра алмаймыз. Екі күнде бір өзім барамын, кейде уақыттың жетіспеушілігін баламды жұмсай салатыным бар. Кезінде ол да суға батып кете жаздады. Алла сәтін салып, құтқаруға мүмкіндік болды. Сіздерге басқа айтарым жоқ», – деді атын жасыруға тырысқан ауыл тұрғыны.

БІЗ – БАЛАЛАРЫМЫЗ БЕН БАЙМЫЗ

1 МАУСЫМ – БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУДЫҢ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КҮНІ
Таразы НҰРЛЫБАЕВА,
көп балалы ана:

Гүлдана ЖҰМАДИНОВА

Таразы Нұрлыбаева – жеті баланы дүниеге әкелген жас ана. 14 жыл бұрын Байымбет әулетінің келіні атанған ол «өмірдегі ең үлкен байлығым – балаларым» деген ұстанымына берік. Өзі де «Күміс алқа» анаың перзенті, ал жолдасы «Алтын алқаны» кеудесіне таққан батыр анаың ұлы. Көп балалы отбасында дүниеге келген Таразы Қуантқанқызы – Арал ауданындағы Тоқбай ауылының тұрғыны. Қазақы тәрбиемен, бауырмал ортада өскен ол отбасы берекесін сақтау, балаға жақсы тәрбие берудің үлкен жауапкершілік екенін айтады. – Балалық шағым ауылдық жерде, қызыққа толы өтті. Мектепті жақсы бағаға бітіріп, біз де үлкен арманмен қалаға келдік. Ақтөбе ауылшаруашылық колледжінің бухгалтер мамандығында білім алған соң, Арал қаласына қайта ат басын бұрдым. Сол жылы яғни осыдан он төрт жыл бұрын Байымбет әулетіне келіні болып түстім. Жолдасым – он ағайындының ең кішісі. Енем – «Алтын алқа» иегері. Қазакта «келін қайын ененің топырағынан жаратылады» деген сөз бекер айтылмаған тәрізді. Бүгінде мен де жеті баланың анасымын. Қазіргі жағдайда баланы дүниеге әкеліп, бағу оңай емес. Соған қарамастан балаларыма жақсы тәрбие беруге тырысамын, – дейді Т.Нұрлыбаева. Жас анаың сөзінің дәлелі іспетті, ұлдары спортпен айналысады екен. Бұл да «балаларым жақсы азамат болсын» деген анаың ақ тілеуі болар деп ойладық біз. – Бала тәрбиесіне енем мен жолдасым көмек береді. Әйел болған соң үй тірлігіне өзім үлгеріп жүрімін. Балаларым әлі кішкентай. Кейде Құдай естимесін, жеті баланың қажеттілігін өтеу қиынға соғады. Дегенмен қай кезде де Алланың қалауы болады. Бастысы, балаларымыз дені сау. Олар үшін мемлекеттен аз ғана көлемде атаулы әлеуметтік көмек беріледі. Сонда да «бұйырғанына қанағат» деп отырамын. Бірақ алдағы уақытта мемлекет балалардың несібіне көңіл бөлсе деген тілегім бар. Бұл дүниеде баланы қуантқаннан артық бақыт бар ма, – дейді жас ана. Бала тәрбиелеудің нақты моделі жок екені белгілі. Осы орайда жас анаға «баланың жеке тұлға ретінде дамуы үшін анасы қанша уақыт бөлу керек?» деген сауалымызды да қойдық. – Мен бар уақытымды балаларыма арнаймын. Әр баламның қызығушылығы мен бейіміне баса мән беремін. Әрине, бала тәрбиесінде әкеңің беделі, әкеңің рөлі өте маңызды. Сондықтан «әкеміз – отбасымыздың тірегі» деп айта аламын. Жолдасым Жұмадір Төлегенұлы – сабырлы, еңбекқор кісі. Балаларымыз қамы үшін кез келген жұмысқа дайын. Біз – балаларымызбен баймыз. Алпаға шүкір, бақытты отбасымыз, – дейді бес атқа мінер мен екі кестетігердің анасы.

Жалғасы. Басы 1 бетте

АЖАҚ ҚҰШТЫРҒАН 5 ЛИТР СУ

Ауылды аралап жүріп, біраз жағдайды көрдік. Екі үй бірлесіп, қудық қазып алды. Ауысызды содан ішеді. Ол кісілер қанағалы арты бетіне етіп, су тасуға мұқтаз емес. Сондықтан да пікір беруден бас тартты. Бір қызығы, қайғылы жағдай орын аламын дегенше, көптің бір басқышы түсіп қалған. Арқа-қашықтық кәдімгідей білгенді. Қолыңызда су бар, ана қанағалы етіп етуді кез алдыңызға елестетіп көріңізші. Кеше көзбен көргенде ол жерді ағашпен бітеп қойған екен. Десе де 100 пайыз адам жүруге қауіпсіз деп айтуға келмейді. «Ол жер Қазсуар мекемесіне тиесілі» деген сөз өңірлік коммуникациялар орталығында мекеме басшысы қатысатын брифингті асыға күткеніміз бар. Десе де ол брифинг жарты сағат кейінге шегерілді. Одан қалды қойылған сұрақтың жауабын ала алмадық. Қазсуар РМҚ Қызылорда филиалының су шаруашылығы нысандарын пайдалану бөлімінің басшысы Айдос Әлібеулы «Біз аяқсуға емес, ауысуға аяуал береміз» деп қана тоқталды. Арқа қашықтық қойылған сұрағымыз жауапсыз қалды. Брифинг сол уақытта-ақ аяқталды. Енді аяқсуға ғана жауап беретін болса, Рауан тұрғындары кімге қарайды? Үй сол мекемеге тиесілі, тұрғындар да сол мекемеде жұмыс істейді. Жоғарыда атап өткенімдей, бұл аумақ Қазсуар мекемесіне ауылына қарайды. Әкім не дейді?

Сейілбек ТАЙМАНОВ, Қарауылтебе ауылдық округі әкімі:
— 4 гектар жер Қазсуарға тиесілі. Ол облысқа емес, республикаға қарайды. Ол жерде 11 үй орналасқан. Үйлердің бәрі сол мекеменің баландығы. Ол жерде 7 отбасы тұрады. Біз ештеңе істей алмаймыз. Сол жерде жұмыс істейтін кісілерге берілген, олар сол жерге тұрақтап қалған. «Байқадаң» қаналындағы судан ауыл тұрғындары тұндырып, керемет пайдаланады. Мәселен, киім, ыдыс жуу үшін тұндырған судан пайдаланады. Себебі көптің арғы бетінен тасыл жүрудің өзі мұн. Бұл жағдай адам жүруге арналған көпір емес. Тек судың өлшемін арналған. Десе де ауысуға мұқабр халыққа бұл көпірден өтуге тура келеді. Оларда басқа жол жоқ.

Жанкере ЖҮСПІПОВА, күзгер, досы:
— Тәтесі өкпеуі су тасыл жүрген. Кенет ыдысы суға түсіп кетті. Бала да ыдысты алуға әрекет етті. Артынан өзі де суға қойып кетті. Қалай суға ақты, солай артынан қолымды созым. Қолынан ұстап едім, жіберсе салды. Артынан жүгіре бердім, жүгіре бердім. Ол дәу томардан ұстап алды, біраз жерге дейін менімен сөйлесіп барды. «Анамды саған аманат етемін, бас ыз бол» деп қоймады. «Өзің қарайсың ғой» дегенмін. «Жо-жоқ, мен қазір кетіп қалсам» деді. Артынан жүгіріп едім, құтқара алмадым. Сол жерде кемектескендер деп айқайладым. Екі рет сол жерде құлап қалдым. Сосын бірден үйге қайтып кеттім.

Жәнібек ӘЛІБЕК, Май құю бекетінің қызметкері:
— Бұл ауылда небәрі 7-8 үй тұрады. Үшеуінде ғана су бар. Қалғандары «Мереке»

асханасындағы ауысуудан көпір арқылы өтіп алады. Бұл көпірді де кешегі қайғылы оқиғадан кейін барып жөндеді. Оған дейін көпірдің ортасында ойық болғандықтан, 3-4 сынып оқитын балалар бес литрлік таситын-туғын. Кейде ата-анасы қасында болады, олар жоқ кезде өздері тасиды. Қайғылы жағдай бірінші рет болып отыр. Бірақ адамдар суға түсіп кететін жағдайлар болып тұрады. Осы көпірге жөндеу жүргізіп, ауыз су мәселесі шешімін тапса игі.

Жоғарыда айтып өткенімдей, үй-үйі аралап жүріп бірде-бір тұрғыннан пікір алуға мүмкіндік болмады. Олардың қорқынышы — баспаналары. Баспана үшін суды қауіпті көпірден өліп де тасыл ішуге даяр. Ал 8 жасар баланың өпкесі шарасыздықтан шыңындан айты.

Ақнұр РЫСПАНБЕТОВА, ауыл тұрғыны:
— Мен кешегі қайтыс болған баланың туған әпкесімін. Ол менен кейінгі қыздың ұлы. Суды осы жерден аламыз, су тасып жүріп аяғы тайып кетті. Қалаңдан да, басқа жақтан да келіп мұнда адамдар суға түседі. Бұл жылдағы жағдай. Демалушылар келгенде көптің лгистісін алып суға секіреді. Бұл жалпы жүргізіліп жатқан арналған көпір емес. Қазсуар мекемесіне тиесілі жағдай болғандықтан, көп жағдайда айтуға жүресінеді ғой. Кеше сіздердің келіп аралағандарыңызды білмедім. 17 жылдан бері менің әкешем осында тұрады.

Әкем де, анам да — мүмкіндігі шектеулі жандар. Жедел-жәрдем келсе, көлікті көшеге тастап жаю келеді. Дарбаза 24 сағат құлттаулы тұрады. Қарауылдары «Бізде бастық рұқсат бермеген» деп ашылды. 17 жылдан бері осы ауысу жоқ. Газ жоқ, өлі күнге пеш жағайды. Көріп келе жатқан күндері осы. Су тасып ішетіміз белгілі. Бұрын көлік бар кезде Досан, Қарауылтебеде тасыл ішен. Қазір машина жоқ. Үйіміз бір ғана бала. Күнделікті табыс, ата-анамның зейнетқысы. Үйдің фундаменти бар, бірақ оны тұрғызуға жағдай жоқ. Өздеріңіз де үйдің айналасын көрдіңдер ғой. Су шаруашылығының адамдары бұл жерге келген де жоқ. Бұл жерде мал өлімі емес, адам өлімі ғой. Келіп, бір ауыз айтса болады ғой. Маған тиесілі аймақта болып жатыр ғой деп қиналмайды да. Теледидардан сөйлегенде бұл көпір адам жүруге арналмаған деді. Енді арналмаса — дарбазаны ашып қою керек емес пе? Қайтыс болған бала 8 жаста, бөрі жүрді. Мұғалімдер де, қалың әкімшілік те келді. Біз біраз жерге ауысууды тасып ішетіміз жөнінде арыздандық. Мамам осы жерге келеді, балалар суды тасиды. Менің қызым мен қайтыс болған інім тасушы еді.

Мәселе шынымен де күн. Бірінен бұрын бааладан айырылу отбасы үшін азап. «Бала бауыр етің» дейтін болсақ, бір ата-ана бауыр етінен айырылды. Бала қауіпсіздігі өзіміз қадағаламасақ, басқа адам сздің баланың өміріне жаңашылық танытады деп үміттенбейіз де.

Медет УСАИН, Облыстық жұмылдыру дайындығы басқармасының басшысы:
— Бүгінгі 65 ескерту тақтайша орнатылды. Бұл жұмыстар жалғасуда. Қайғылы жағдайдың орын алуының негізгі себебі — қауіпсіздік шараларын сақтамағандықтан. Сонымен қатар ата-аналардың балаларды қараусыз қалдыруы. Біздің тарапымыздан азаматтардың судығы

қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жұмыстар жүргізілуде.

Балалардың ата-анасынан қауіпсіздік, қанағала суға тусуға баратыны белгілі. Жүзді білмесек те, біз де үйден қашып кетіп, көлдегі суға кетіп қалатынымыз есімде. Бүгінде балалар ата-анасына ескертіп, суға шомылтуға барып жүргендері жетерлік. Оны ауылдан көріп те, естіп те жүрдік. «От пен судың» тіпсіз жау екенін ескерсек, балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етеміз.

Бауыржан ІЗБАСАРОВ, Қызылорда облысы ТЖД бастығының орынбасары:
— Жыл басынан бері 14 адам суға кетіп, қайтыс болды. Оның 9-ы кемелетке толмаған. Сондай-ақ Қарауылтебе ауылдарында Байқадаң қаналында бір бала суға құлап кетіп, денесі табылды. Құрметті жерлестер, қауіпсіздік шараларын сақтап, бір-бірімізге жанауыр болайық.

Суға түсу маусымында шарттық шараларға ауадай қажет. Сондықтан кез келген жерге шомыла салуды қысқарту керек. Бала ата-анадан көргенін істейтін ескерсек, сіз апарып шомылдырған қанала кейін өзі барымсына кім келіп? Сондықтан баланы қараусыз қалдырмайыңыз.

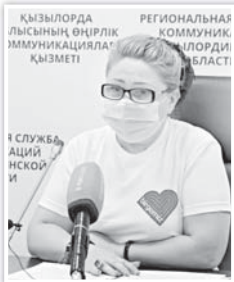
Шамшидин АМИТОВ, Қызылорда облыстық қызылорда департаменті бастығының бірінші орынбасары:
— Бүгінде ұнаселік және ювеналды полиция қызметкерлері өздеріне бекітілген аймақтарда орналасқан өзек, көп жағдайында адамдардың жаппай суға түсетін, ойнайтын жерлерінде үнемі бақылау жұмыстарын жүргізуде. Жазғы демалыс кезінде оқушыларға және ата-аналарға қатаң сақтық шараларын сақтау керектігін жөнінде түсіндірме жұмыстары жүргізілуде. Облыс тұрғындары белгіленбеген жерлерде суға түспеуге, су жағалауларында ішімді ішеуге және балаларды қараусыз қалдырмауға шақырмыз.

Р.С. Каспиров басшылығы бұл мәселені шешуге уәде етті. Уәде орындалма дегенше тұрғындар көптің өтіп, су тасып жүргенде ата-анасы табымын қысып отыра тұрар. Басқа аман жоқ. Суыз тіршілік жоқ. Айналдырған жеті үйді ауылдан қамтамасыз ету облыстық емес республикаға тиесілі мекемеге өсте қиын болмас деп ойлаймыз.

Жалағаш аудандық жастар ресурстық орталығының директоры болып Нұржан Раисұлы тағайындалды.
Осыған дейін жас көбасшы Қызылорда қалалық жастар ресурстық орталығында, Жалағаш ауданы әкімдігінің халықты жұмыспен қамту орталығында маман, «Жағамдық келісім» КММ-нің Жалағаш ауданы бойынша сарпашысы қызметін атқарған. Жалағаш ауданы жастарының «Геймразы» қоғамдық бірлестігі төрағасы. 2019 жылдан бастап бүгінге дейін Жалағаш аудандық жастар ресурстық орталығының кеңесшісі қызметін атқарған.

«КҮМІС ВОЛОНТЕРЛІК» ҚОЗҒАЛЫСЫ ДАМУДА
Өткен жылы өліміздегі еріксіздер ерлерін нағыз батырлар ретінде көрсетті. Олардың ерлігі көпке үлгі болып, қиын кезде демеу бола білді. Тек жастар ғана емес, егде жастағылар да волонтер қатарына қосылды. Бүгінде өлімізде «күміс волонтерлік» қозғалысы қарқын алуда. Негізгі мақсат — 50 жастан асқан адамдарды волонтерлік қызметке тарту.

«Қазіргі кезде 17 қалада «күміс волонтерлік» қозғалысы қарқын алуда. Бүгінде біздің облыстағы осы санаттағы волонтерлерге қасиби мамандар дәріс оқып, халықаралық тренерлер тәжірибелерімен бөлісуде. Алдағы уақытта тақырыптық семинарлар мен кездесулер, жиындар өткізу жоспарлануда», — деді «Волонтеры Қызылорда» қайырымдылығының қорының төрайымы Олыға Чебакова. Егде жастағы адамдар өз тәжірибесі мен білімін басқалармен бөлісуге ұмтылады. Олар барлық жобаларға белсенді қатысып, бір

деңгейде қалмауға тырысады. үнемі қозғалыста болады. Мұндай шаралар оларға өздерін физикалық және психологиялық жағынан жақсы ұстауға көмектеседі.

АКЦИЯ БАСТАЛДЫ

Маусымның 1-нен бастап 12 күн бойы «Бала еңбегін қанауға қарсы 12 күн» Ұлттық ақпараттық науқаны өткізілуде.

Қызылорда облысының полиция департаментінің Жергілікті полиция қызметі, еңбек саласындағы бақылау және білім басқармалары мен үкіметтік емес ұйымдармен бірге «Отбасында зорлық-зомбылыққа жоқ», «Түпті қалағанды балалар», «Жасөспірім», «Көше» атты кең ауқымды рейдтік шаралар өткізілмек. Рейд барысында орталық базар, көлік жуу орындары, қалалық демалыс парк және компьютерлік клубтарды аралап, бала еңбегін заңсыз пайдалануды болдырмау мақсатында және кәсіпкерлерге және балалардың ата-аналарына ақпараттық-түсіндірме жұмыстары жүргізіледі. «Балалар үніне арналған ербір шара тақырыптық шаралармен айқындалады. 1-12 маусым аралығында ақпараттық, тәрбиелік іс-шараларға ерекше мән беріледі. Мәселен «Бақытты балдаурен», «Өлем балалардың көзімен», «Бала

— заман қорғалған тұлға», «Еңбектен боз балалық шақ», «Балалар еңбегін пайдалануға жол жоқ», «Біз бала еңбегіне қарсымыз» тақырыптарында облыстық мұзейде экскурсия, лекция, деңгейлік үстелдер ұйымдастырылады», — деді облыстық білім басқармасының басшысы Ақмира Қасымова.

«Қазіргі кезде суға түсу маусымның басталғанына орай, жауапты сана мамандарымен суға шомылуды деген жерлерде түсіндірме жұмыстары жүргізіледі. Сондай-ақ, жазғы лагерлерде балалардың қауіпсіздігін сақтау мақсатында қапа, ауданда полиция қызметкерлері белгіленіп, күнісідік шаралары жүргізіледі», — деді Қызылорда облысы Полиция департаменті ЖПҚБ Ювеналды полиция тобының аға инспекторы полиция майоры Раушан Әбдіразаева.

ҚМУ VII ОРЫНДА

Аккредиттеу және рейтинг тәуелсіз агенттігі өткізген ЖОО-ның Ұлттық рейтингісінде Қорық ата атындағы Қызылорда университеті елімізде 7 орынды иеленді. Бұл туралы Өңірлік коммуникация орталығында өткен брифингте университет ректоры Бейбітқұл Көркімов мәлімдеді. Сондай-ақ аталышы оқу орыны 12 бағдарлама бойынша үздік үштің бірі болды. Соны 2 жылда университетте 8-ыншы орынды иеленген. Аккредиттеу республикадағы 85 университет арасында өткізілді.

— Біз сапалы білім беруді бірінші кезекке қоямыз. Өзбір студенттің мықты маман болуы маңызды. Сондықтан теорияны тәжірибемен ұштастырамыз. Дәріс беретін ұстаздар өз ісінің білікті мамандары. Соны технологияны, өзгерісті шөкерттерге үйретеді. Мамандықтың нағыз оқырған ғана емес, азаматтық ұстаным қалыптастыруға жол ашайды. Біз студенттердің әлеуметтік жағдайына, ынталануыру үшін үздік шөкерттерге жеңілдіктер жасаймыз. Мәселен, 2020-2021 оқу жылында университетте 260 студентіне жеңілдік тағайындадық. Көп балалы отбасынан шыққан 122 студент оқу ақысына 25%, анасында «алтын алқа» немесе «күміс алқа» бар 35 студентке 50%, 6 «Алтын белгі» иегеріне 100 пайыз жеңілдік жасайды, — деді Көркімов.

Айта кетейік, бүгінде Қорық ата атындағы Қызылорда университетінде 452 оқытушы-профессор сабақ береді. Оның 19-ы ғылым докторы, 168-ы ғылым кандидаты, 30-ы PhD докторы, 179-ы магистр. Биылғы оқу жылында жас ғалымдар арасынан 6 PhD, 3 қауымдастырылған профессор, 2 ғылым кандидаты, «ЖОО үздік оқытушысы» атағының иегері шықты. Халықаралық және республикалық ғылым-зерттеу және шығармашылық конкурстарда 40-тан астам студент жүлделер атанған.

Аида АЙТАБЕВА

ОРТАЛЫҚТА ЖАҢА БАСШЫ

Жалағаш аудандық жастар ресурстық орталығының директоры болып Нұржан Раисұлы тағайындалды.
Осыған дейін жас көбасшы Қызылорда қалалық жастар ресурстық орталығында, Жалағаш ауданы әкімдігінің халықты жұмыспен қамту орталығында маман, «Жағамдық келісім» КММ-нің Жалағаш ауданы бойынша сарпашысы қызметін атқарған. Жалағаш ауданы жастарының «Геймразы» қоғамдық бірлестігі төрағасы. 2019 жылдан бастап бүгінге дейін Жалағаш аудандық жастар ресурстық орталығының кеңесшісі қызметін атқарған.

БАЛАЛАР ҚАУІПСІЗДІГІ БАСТЫ НАЗАРДА

«Балалар үшін қауіпсіз және жайлы инфрақұрылым» акциясы аясында Жас Отан Жастар қанатының Сырдария аудандық бөлімшесінің ұйымдастыруымен мониторингтік рейд өтті.

Отан жасотандарымен бірге аудандық өрт сөндіру бөлімінің қызметкері Абзал Сандықбаев мен жастар ресурстық орталығының маманы Нұрдаулет Өтебергенов қатысты.

Сапа мамандары аудан орталығындағы мектептердің жаңында қозғалыс қауіпсіздігіне ерекше мән беріп, жол төсеушілерінің жай-күлін бақылады. Мектеп директорымен пікірлесіп, жауы жүргізілше жүріп екенін білдіретін сызықтардың өкірмеуі байланысты қайта сырылауа ұсыныс өнпау қажеттігін айтты. Сондай-ақ балалардың суреті ілінген тақтайшадан жанарту жұмыстарын жүргізуді ұсынды.

— Жаз мезгілінде балалардың боз уақыты көп болады. Олар қыдырып немесе басқа да жұмыстармен автономік жолдарында жауы жүріп мүмкін. Сол кезде қауіпсіздік қауіпсіздік ретке келтіруге мән беруі қажет, — деді Жас Отан жастар қанатының Сырдария аудандық бөлімшесінің жетекшісі, аудандық маспахат депутаты Ақтөре Ибрагимұлы.

Мамандар №36 Ө.Тәжібаев атындағы мектеп-лицейінің жаңында жайы жүргізілше жолына балалар қауіпсіздігі қойылған тақтайшының өкірмеуін айтты, мониторингтік рейд шара қорытындысында мектеп-лицей директоры У.Жұмабаеваның тапсырмасымен бір күннің ішінде тақтайша жаңартылды. Сондай-ақ мамандар жарықшамдардың түпті уақытта жаңыуын да қадағалады.

САҒЫНДЫРҒАН БАЛАЛЫҚ

Өрбір адамның өміріндегі ең татті, ерекше қимас сәт — балалық шағы. Сол бақытты кезеңді сыйлаған ата-анаға, адамгершілікке бастайтын қазыры тәрбиені бойымызға сіңірген өкеле демен алғысым шөксіз. Сондай алаңсыз сәттерді өкеле алсам, көз алдыма ауыл адамдарының мейірімді болымыс елестейді.

Дастархан басында оқыған кітаптар жайлы пікір алмасып, ата-анамыздың бізбен қосылып домбырамен өн шырауы қандай өдем? Өкелеміз бірге тал өң, шахмат, шашка ойнаудың өзі қайталанбас керемет шөктер екенін жайт-жалы естеліктер өкес түспеді.

Гүлмира ПІРМЖАНОВА

BUSINESS HUB ИДЕЯЛАР АЛАҢЫ

Жалағаш ауданында Business Hub стартап жобалар байқауының аудандық іріктеу кезеңі өтті.

Түрлі бағытта жобасын жүзеге асырыс келетін жастар жобаларын қорғап, үздіктері жеңімпаз атанды. Жалағаш ауданы бойынша 6 жоба облыстық кезеңге жолдамалы алды. Жүлделі 1 орынды Жайна Байзақ, II орынды Жасұлы Шандары, III орынды Арай Нартай иеленді. Жеңімпаздар ақшалай сыйлықпен марапатталды. Айта кетейік, жоқа қорғауға үлгермей қалған жастар үшін онлайн форматта жұмысын қорғауға мүмкіндік берілді.

БІЗ БАҚАТТЫ БАЛАМЫЗ

Балалар күніне орай «Біз бақытты баламыз» тақырыбында облыстық «Жастар ресурстық орталығы» КММ «Бейтерек» мектеп ауданында концерттік бағдарлама ұйымдастырды. Салтанатты шараға қатысқан мектеп аудан тұрғындары мен балаларға жастар ресурстық орталығының қызметкерлері қызықты ойындар ойнатып, көтеріңкі көңіл-күй сыйлады.

Сонымен қатар кент тұрғындарына орталық мамандары тарапынан мемлекеттік бағдарламалар бойынша ақпараттық-түсіндірме жұмыстарын жүргізіп, балақайларға спорттық жарыс ұйымдастыру, уш түрлі кезеңді қамтыған спорттық сайыс (қол күрес, арқан тартыс, эстафеталық сайыс) бойынша үздік деп танылған жасөспірімдерге Орталық тарапынан сыйлық табысталды.

Іс-шараның соны «Қарақат» өнер мектебі өнерпаздарының мерекелік концертімен тмамдалды.

Бетті дайындаған: Мөлдір САБЫРЖАН

ТӨЛЕГЕННИҢ КӘСІБІ

Техниканың дамыған тусында смартфонның түр-түрі бар. “Бұл қандай, мынаның функциясы қалай?” деген сан-түрлі сұрақтың орын алатыны жасырын емес. Апта сайын өртүрлі маркалар шығуда. Олар сатылымда алғашқы орында екені айтпаса да белгілі. Несиеге асақ та, соңғы үлгідегі смартфон жастар. Олар смартфон кенес береді. Дес Осындайда “Жаңа телефон жөңдету айналадырғо жұмыстар Төлеген ү

[illegible][illegible]

филмиларин жан-жагы кенес алып, 2019 жылы «Бастаудын» оку курсынн өтөдү.

«Жоба аясында билигилгилмдү жетилдргрнмк кууштырмн. Себб «Бастаудын» кууштырмн салгытк өткргнмк, билигилгилмдү кууштырмн ксипкер ретинд тлргүлдү арнайы бр жерге бартп жасаудн брд түсүнн өдм. Өзмт кррдн, ошн уакытта токтаткы жокду да осы курстын армасында блдүм», – дедид оку.

Толук билигилгилмдү кууштырмн тэмнз айында гранттык комиссия алдында бизнес-жоспарын коргап, 55 мың теңге кайтарымысз каржыга ол жеткзедн. Аталмыш гранта өзгнн жеке каржысын кошп, Кытайдан башка бр бр бр бр бр бр бр бр бр бр арналган арнайы курылылар сатып алып, бүгнд Арал ауданынын тургындырына сапалык кызмет көрсөтсд. Ал аяндагы уакытта уялы телефонга арналган капталмаларга басында 2017–2020 жылдары «Бастау» жобасы боюнча 8927 азамат окытылып, олардын 3495-нн жобасы карылангандыгы, 2021–2025 азаматты окутуу көздөлсд.

Мағжан Ералиевтің
танымытайындар кемде-
кем. Ол кесібінен
бөлек, қайырымдылық
істермен де арасаласын
келеді. Әкесінің ізін қуған
Мағжанның әлі де талдай
белесті бағындырары
сөзсіз. Себебі "Нағи-
Илиясов" ауылы туралы
сөз айтылғанда Абзал
Ералиевтің еңбегі айтылмай
қалмайды. Осындай
тәрбиені көріп өскен ұлдың
да жаман болмасы анық.
Оған себеп баспана алып
беруде де, турмысы төмен
де Мағжанның есімі жиі айты-
сауыпты іс жасап, бала-
өмірде себаиді жүзінде
жоқ. Ал кесіпкерлері берекесі
ата-ананың жү-

БАЛАЛАРҒА ТАРТУ

Маған — облыстық мслихат депутаты, Nur Otan партиясының мүшесі, «Сыр үміті» жастар қауымдастығының төрағасы.

От каладағы Ақмешіт 2 мөлтек ауданыныңда өзінің жеке қарама-қарсы жол жөніндегілер мен балаларға арналған ойын алаңын сыйға тартты.

— Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Тәуелсіздігімізге байланысты «30 игі іс» марафонын жариялағанына байланысты, ондаңд кезінде өзім уәде бердім. Осы Ақмешіт мөлтек ауданына балалар ойынатын алаң салып беремін дедім. Сол уәдеме тұрдым. Мұндай қайырымдылық шаралар жалғаспай. Тек мен балалардың денсаулығына жас депутаттар халқыға өздерінің

жаксылыгын истесе деген үмйт бар,
— дейді кәсіпкер.

Балаларға ойын алаңын салу мәселесі мөлтек аудан тұрғындары мен Мәжхан Ералиевтің көзделуінде тұрындай тараптан қарастырылып айтылған болатын. Облыстық мәслихат депутаты Мәжхан Ералиев тұрғындардың ұсынысын назарға ала отырып, өз қаражаты есебінен күні 7 миллион 900 мың таңграммен қалың алаңдық аспан астындағы балаларға арналған ойын алаңын салдыры.

Ойын алаңы ретіне қолданысқа 1 маусым — Халықаралық балаларды қорғау күні қарсаңында ашылды. Ашылу салтанатында балалар мерекелі ойыншықтар үлестірді.

ЛИМИТ БОЙЫНША СУ БЕРІЛУДЕ

Биыл «Шиелісуар»
өндірістік ұтасқесіне
Сырдария өзеніне
539 млн. текшеметр,
ал таза етіске 444 млн.
текшеметр лимит берілді.
Осы бөлігін лимит
негізінде Шиелі ауданы
бойынша 12037 гектар
күріш дақылын егу
көспарлануда. Бұл туралы
Әңгірлік коммуникациялар
қызметінің ақпарат
алаңында Шиелі ауданы
өкімінің орынбасары
Ерсұлтан Апетов
мәлімдеді.

— Билең ауданда 30 246 гектар
жерге ауыл шаруашылығы
дандырылган орналыстары мекеленген.
Негизги курилуш улты 12037 гектар. Су
шаруашылыгы нысандарын дайындау
костары жасалынган. Билең 0-2 жана
1-жана 2-жана каналы курылып
айакталды. 15 суириден бастап Жаңа
Шиле магистралды каналына су
куирилды. Казиги тауда Сырдарыя
суириени Шиле ауданы тусындагы су
суиеней 158,18 см-ге тең, — деди Шиле
ауданы экимин огинчибасы Ерсултан
Кветов.

Жалпы аудан шаруашылыктарына
тусундирме жумистары журигилди.
Татикесинде ауданда егин
шаруашылыгын этартпапандыру
жумистарына басымыд куирилди.
Татикесинде гектарга 100 килограмм
ауылшайды курау адиесин егилди.

– Бүгүнкү маалымат бойынша, Шардар суу коюмына секундина 96,3 текше метр суу түсүүдө. Бул өткөн жылдын осы кезеңинен салыстырганда 37,7 текше метрге кем. Коймадагы суу көлөмү 4120 млн. текше метр, өткөн жылдагы суу көлөмү 4180 млн. текше метр. Ал коймадан төмөнкө секундина 250 текше метр суу жіберілүүдө, бул өткөн жылдан 50 текше метрге кем, – деди облыстык табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттөө бөлімшесінің басшысынын орынбасары Бауыржан Оспанов.

Бүгүнкү күні Жаңа Шилей магистралді каналы бойында орналасқан егіс алаптары суарылып жүрпін. Көп қамтамасыз ету тұрақты жігерлілүдө.

Жоспар бойынша 52,8 м3/сек су алу қажет болса, қазіргі алып жағдайы 54,0 м3/сек құрап өтсін.

— Жаңа Шигелі магистранді канальиын ПК-85 бекетінен бастау алатын-20 канальиын-Р-8 тармағынан су алатын Аймақ ш/с деңгейі жетпесуышлігінен 67 гктар еткі алабын қысқарты. Қазір 2 дана Аймақ ш/с деңгейіне қосылған.

Сон сияқты Р-12 канальи бойындағы Бестам елді ш/қ-Р-12-7 канальиы 1 дана насанды қондырғысын орнатып су тарту жұмыстарын жүргізуде.

Сондай-ақ Қамыстыақ канальиы бойындағы Р-10 кзіндегі 1 дана насанды қондырғысын орнатып су тарту бойында су ағылышы жағдайына байланысты «Байдалиев» ш/қ 2 дана насанды қондырғысын орнатып К-4 қашырғысынан су тартуда, — деді «Қазсуар» РМК Қызылорда филиалының су шаруашылығы басқармасының басшысының орынбасарының бірінші басшысы Айдос Асаубаев.

700 ОҚУШЫ ДӘРІС АЛДЫ

Ол үшін пән мұғалімдерінің біліктілігін арттыру мақсатында аймақтағы 108 ұстазы арнайы курстан өткізіліп, қажетті бағыт-бағдар берілген.

Бығлы оқу жылының І, ІІ тоқсанында «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәнінде теориялық білім алған оқушылардың білімін бекіту, тәжірибемен уытастыру мақсатында Кәсіпкерлер палатасы ІV оқу тоқсанында өңірдің барлық ауданы мен Қызылорда қаласы оқушылары үшін «Қонақ дәрісі» шарасын ұйымдастырды. Аталмыш шарға аясында ө. Аталмыш саласында жетістікке жеткен

касіпкерлер мен бизнес-тренажерлер оқушыларға кәсіп ашудың қыр-сырымен, өз тәжірибелерімен бөліскен.

«Қонақ дәрісінің» облыстық оқу орталығымен бірге онлайн ұйымдастырдық. Қызылорда қаласы мен аудандардан 6 дәріске 700 оқушы қатысты. Оқушыларға қазір қолданыста бар мемлекеттік бағдарламалар, сұранысқа ие бизнес-идеялар мен аталымш идеялары қаржыландыру тетіктеріне қатысты ақпараттар берілді. Ал өңір кәсіпкерлері жеке бизнес құрудың тиімділіктері, кездескен қиындықтары мен алған сабақтары туралы тәжірибелерімен бөлісті. —

Бұл туралы Қызылорда облысы кәсіпкерлер палатасы Адами капиталды дамыту бөлімінің бастығы Гүлмира Әназарова айтты. Палата маманы облыс мектептеріне 2019 жылдан бері «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері» пәні енгізіліп, аталмыш пән аясында оқушылардың іскерлік қабілетін дамыту көзделіп отырғанын жеткізді.

Дейд! Гулмира Әлнзарова.
Көсікперлер палатасы
бул бастамасында
уақыт жакыну жылында да
жалгастыруды кезеуде.

Айта кетк керек
«Касикперлер негиздери»
пәни Кызылорда облысы
көсікперлер палатасының
бастамасымен 2014
жылы пилоттык негизде
Кызылорда каласындагы
№9 мектеп-гимназиясында
енгизилген болатын. Жобаның
тиімділігі ескеріле келе,
«Атамекен» мен Білім
жылғылымын жеткізіп
біріккен жобасы аялында
республиканың барлық
мектептері мен оку
оиндарына енгизілді.

БІЗДІ ЖІГЕРЛЕНДІРЕТІН - СЕНІМ

Мүмкіндігі шектеулі жандардың өмірге өкпе артықан сәтін көрмейсіз. Оған бәлкі бәс уақытын тиімді өткізуге ынтық. Мұны ойластырып, оған рәсім, құрыстық ортасыңдарың өткен кездері анаңға бағылады. Олардың ақыл-парасатын, шыншылдығын, салып қарасының, көздің жауын алады. "Мұндай дүниені сәу адамның өзі жасай алмасы анық қой" дейсіз де, еріксіз таң қаласыз. Рас, бүгінде дөні сау болса да, мамық орынға жайғасуды көздеп жүргендер, жұмыс істемей ата-анаға масыл болғандар жетерлік.

Ал бұл жандардың бірінші жартысындай жиналғанын анықтай отырып, бекетіңіз жасаған ниелері көрген адамның анықтаны анық. Сонымен шүкіршілікті ұмытып, рамыз ба дейсіз. Әйтпесе, а бұйымның бірде-бірін анықтай отырып, әдейімеймін, шыдамым жетпесі. Басын бастап, әрі қарап, бір сілтейтін дегенді білмеймін. Ал бұл жандар бірінші ауырталығымен, сына түскен қайғысымен, іде күйісіп келеді. Ойға келгенде, қайғыға келгеніне ұнайтын нәрсеге мәнсіз. Істеген істеріне тікше шығарып, сол істерін хаттату.

Жастар орталығының жылдастыруымен, «Қазақстанда» тізімі мүмкіндік шектеулі жандардың көпесіне

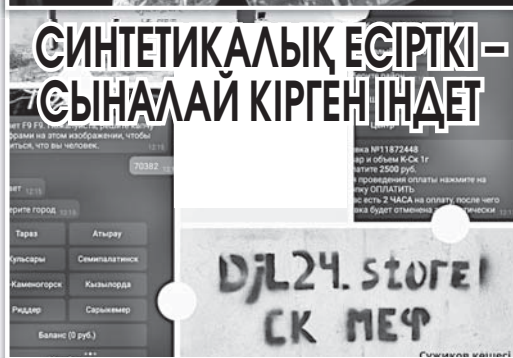
кәрсиме жана кәсіпкерлері, белсенділер қатысты.

— Басты мақсат — өңірміздің мүмкіндігі шектеулі жандарға қолайлы қоршаған ортаны құрудың мақсатын нығайтудың мақсатын нығайту, көрмеге келген жандарға қажеттіліктерін алуға мүмкіндік беру. Қапаның мүмкіндігі шектеулі жандарға қажеттіліктерін алуға Талсуаттағы қызмет алушылар да өз өнерлерін көрмеге қояды. 100-ге жуық адамның қатысуымен, келеді дегенді көрсеткіміз, халыққа білдіріміз келді. Бұл шара "Қайырымды істер марафоны аясында" өткізіледі деп белгіленді.

Волонтерлер фронт

[illegible]

Есірткі Қазақстанның соры болғалы қашан. Географиялық орналасуымыз, табиғатымыз бұл кеселмен бізді көрші қылып қойды. 140 000 гектарға жайылып жатқан Шудың қарасорасы, ел арасында «наша» аталай кеткен есірткі алабын айтпағанда, тоғыз жолдың торабы – Қазақстанды Ауғанстанның есірткі көруені кесіп өтеді. Алайда көкнар мен наша бала ойыншығы болып қалды. ХХІ ғасыр құбыжығы – синтетикалық есірткілер.

Нашақорлықпен күрес – бүкіл қоғам болып қолға алға тиіс міндеттердің бірі. Елімізде сананы ұлайтын есірткі саудасымен айналысатындардың жолын кесіп, оны қолданатындарға тосқауыл болуында барлық қам-қарекет қолға алынған. Біреудің көз жасына ақша жасап, дүние жинап дөңгелектер де сөз сайын айта ауыстырып, басқаша сөзге салуға көшкен. Мысалы, қазір құзырлы органдар синтетикалық есірткінің жарнамалаушыларға қарсы күреске кірісті. Соңғы уақытта көптеген қалаларда осы бір көгілті синтетикалық есірткінің жарнамалаушылар белең алған.

Иә, қазіргі кезде есірткінің жасырын жарнамасын қоғамдық орындардан көптеп кездестіруге болады. Мысалы, сіз көп қабатты үйлердің қабырғаларынан, дуалардан түсінісіз граффитиді, аэрозоль бояулармен жазылған жазуларды, жәшіктер мен сызбаларды көрдіңіз делік. Бұл нашарсыз тұра алмайтындыра арналған белгі, ымдар. Өрине, бұл қатарда біздің шаһар да бар. Нақтырақ айтсақ, Сужиков көшесі мен Астана ықшам ауданында осындай белгілер көп болып шықты. Есірткі саудасымен айналысатындар, «тежіре белгі» тұтынушылар мұны «Telegram» қаналдағы есірткі сататын дүкендердің мекен-жайы екенін бізден бөле қояды. Әлеуметтік желіні осындай мақсатқа пайдаланғандар ешқандай нақты дерексіз ақ сауда қыздарының жатыр.

Қазір әлеуметтік желінің көп шаруамызды жеңілдетіп қойғаны рас. Бірақ медальдың екінші жағы болатыны сияқты әлемжүзінді заңмен тыйым салынған заттарды тарату мен қолдануға мүмкіндік жасап отырғаны да ұмытпайлы. Бір қызы, есірткі саудасының осы түріне тоқтам салуға құқық қорғау органдары да қауқарсыз болып отыр.

Мамандардың пікірінше, бұл синтетикалық заттар адам ағзасында тәуелділікті тез қабылдастыратындығымен ерекшеленеді. Оны бір рет тұтыған адамның орталық жүйке жүйесі зақымданады да, қайта қалпына келтіруге ұзақ уақыт кетеді. Оны саудалаушыларға керге де осы. Кеше ғана шапықпап жүрген жанның аяқ аясы есірткіге тәуелді міскіне айналып шыға келуінен талайлар есепсіз табыс тауып отыр.

Статистикалық деректер синтетикалық есірткіге тәуелді болатындардың басым көпшілігі 14-21 жас аралығындағы жасөспірімдер екенін айтады. Ең қорқыныштысы, олардың қатары ай, жыл емес, күн санап артып келеді.

Мамандар есірткілердің есери марикуанадан әлдеқайда күшті екенін айтып, дабыл қақпалы қашан. Осыдан оншақты жыл бұрын еліміздің Денсаулық сақтау министрлігі әртүрлі микссыларды ел аумағына әкелуге тыйым да салған. Бірақ оларды әкелуге тосқауыл қойылмаған, пайдалануға тыйым салынбады. Есірткілер тізіміне енгізілмеді. Синтетикалық есірткінің елімізге тасымалдауға заңмен

тыйым салынғанымен, ел ішінде саудалауға ешқандай шектеу жоқ. Ең сорақсы, бұл синтетикалық есірткінің тұтынушы бір шеккеннен-ақ тәуелді болып қалады екен. Психикаға зияны да көп. Мысалы, «Мені біреу аңдып жүр» немесе Қазандағы мектепте атыс шығарған жас жігіт секілді «Мен құдаймын» деп жастар арасында ақылсыздық адауы осы синтетикалық есірткіден дейді мамандар. Бұл есірткіден айықпаның өзінде психикалық аурулардан айығу мүмкін емес екен. Тағы бір айта кететін, табиғи есірткі пайдаланған адам кемінде 10 жыл өмір сүреді, ал синтетикалық есірткіге тәуелді адам бар болғаны 2-3 жыл ғана.

Синтетикалық есірткілерді саудалауға қарсы заңдық тетік жоқтығы өрине одан күреп пайда тауып отырғандар үшін тилмді. Осыдан да қазір спайс, әртүрлі микссылар мен тұздар елімізде емің-еркін саудалануда. Тұра алмайтындыра мұндай заттарды әкелуге ғана емес, оны пайдалануға да тыйым салу керек. Оларды таратушылар да жазадан тыс қалмағаны жөн. Олай болмаған жағдайда есірткі пайдаланушылар мен есірткіге қатысты қылмыс саны азаймасы анық.

Нарколог мамандар ұлы заттарды зияндылығына қарай түр-түрге бөліп отыр. Синтетикалық есірткілердің ішіндегі ең қауіптісі каннабиноидтар – яғни спайс. Бұл «тұздар» деп те аталады. Адамды өзіне біренде тәуелді ететін бұл есірткі Қазақстанға Қытайдан жеткізіліп отыр. Спайс деп аталатын темекі қоспасы да бар. Оның құрамына психоделенді әсер беретін шөптер енеді. Әсіресе шалфей, көк лотос, гавайлық раушан гүлі адамды мәңгіртіп тастауға толық жетеді. Кейіннен зерттеулер жүргізгенде, ұнтақтан қарасорада кездесетін синтетикалық заттектер каннабиноидтердің бірқатары табылды. Өндіруші шөп қоспасына дайыра елдердің көбінде тыйым салынған синтетикалық психоделенді заттектерді қосқан. Мұндай есірткі түрлері Ресейде де, Еуропа елдерінде де кенінен таралып отыр. Өлемде синтетикалық есірткінің 240-тан астам түрі бар. Бірқатар елдерде синтетикалық елітіш заттар есірткілер тізіміне енген. Алысқа бармай-ақ, Ресейде «спайс», «дизайнерлік қоспа» деген синтетикалық наркотиктерге қатаң тыйым салынған.

Қазіргі кезде жастар арасында шылпыға араластырып шөуге арналған қоспалар түріндегі есірткі түсі жылдам таралууда. Ола туралы алғаш рет осыдан оншақты жыл бұрын белгілі болған. Содан бері сор әкелген сорадан пайда тапқандар көбейіп, олардың айла-амалдары да мың құбылды. Қысқасы, оларды тышпыр өткізбейтін заң керек. Әйтпесе жасы есірткіге елікпен елдің өртені болмайды. «Сурап алған аурудың емі жоқ» деуші ме еді осындайда? Есірткі оған әуес болғанның ғана қасіреті емес, ерді қолға қару алға жарамсыз қылып жатса, ол халықтың да қамы емес пе?

ГАГАРИН БІРІНШІ МІ?

Ғарышкерлер күнінде газет пен ғаламтордың «Гагарин бірінші ғарышкер болмаған» шулап қоя беретіні бар. Ғарышқа Гагаринге дейін ұшып, сол кеңістікте қаза тапқандар туралы көптен бері айтылып жатыр. Кеңестік ғарышкерліктің құрбандары туралы миф қайдан пайда болды?

ВЕНЕРИАН ФАНТОМЫ

Тұңғыш рет Кеңес Одағын Гагаринге дейін ұшқан ғарышкерлердің өліміне АҚШ және басқа да алауыт мемлекеттер аршып орыс тілінде көмек сұрап жатқандарды естігеніміз. Мұның бәрі мүлдем негізсіз ойдан шығарылған нәрселер. Шын мәнінде, біз ғарышкердің жерге аман-есен қонуына барынша жұмыс істеп жатырмыз....

1961 жылдың 4 ақпанындағы бұл ұшу сәтсіз аяқталды, бірақ бортта ешқандай адам болмады. Бұл Венераға зерттеу аппаратын жіберуге жасалған алғашқы әрекет болатын. «Молния» зымыран тасығышы оны ғарышқа шығарды, алайда ақаудан аппарат жер маңындағы орбитада қалды. Кеңес үкіметі әдет бойынша сәтсіздікті ресми түрде мойындаған жоқ.

Есесінде бүкіл әлемге берген апаратында зымыранның сәтті ұшырылғанын және ғылыми-техникалық міндеттердің орындалғаны туралы алақайлай жариялап жатты.

МІӨМТІ ПАЙДА БОЛУЫ

Дегенмен батыстық журналистерге оралайық, «Қызыл ғарыш құрбандарына» арналған алғашқы хабар италиялықтардан шықты. 1959 жылдың желтоқсанында «Континенталь» агенттігі КСРО 1957 жылдан бастап ғарышқа баллистикалық зымырандар ұшырып келе жатқанын жария етті. Агенттік содан бері Алексей Леоновтың, Сергей Шиборин, Андрей Митков пен Мария Громова үшін кезінде қаза тапқанын айдай әлемге таратып жатты.

Осы саладағы салмақты ғаламшардың бір, неміс инженері Герман Оберт 1958 жылдың басында Клаустин Яр полигонында ұшырып өліміне аяқталған жағдай туралы естігенін айтты. Бірақ Оберт «ғарыштық апат» туралы басқалардың сөзінен білетінін және мәліметтердің шынайылығына күмәнмен қарайтынын қосып қояды ұмытқан жоқ.

Ал «Континенталь» сенсациялық ақпаратты бірінші кейін бірін таратып жатты. Италиялық тілшілер Сібірдің «Спутникград» мифтік жарыс аймағында жарылған «ай кемесі» туралы, біресе екі кеңестік ұшыштың құпия ұшуы туралы деректерді бере бастады. Бар олардың ешқайсысы расталмағандықтан көп кешікпей-ақ жұрт «Континенталь» хабарларына күмәнмен қарай бастады.

1959 жылдың қазан айында «Огонёк» журналында авиациялық техниканы сынаушылар туралы мақалалар жарияланды. Олардың арасында Алексей Бөлкенов, Иван Качур, Алексей Грачевтың аттары аталды. «Вечерняя Москва» газеті Геннадий Михайлов пен Геннадий Заводовский туралы жазды. Материалдарды қайта басып шығарған Associated Press журналысы бұл мақалаларды суреттерде болашақ кеңес ғарышкерлері бейнеленген деп пайымдады.

Кейіннен олардың аты-жөні Кеңес Одағы телеграф агенттігінің ғарыштық хабарламаларында пайда болмағандықтан батыс басылымдары бұл бөсерін сәтсіз ұшу кезінде қаза тапты деген байлам жасап қойды.

Оның үстіне журналистердің қиялға ерік бергені соншалықты әрбір ұшыштың өлімі жайлы түрлі нұсқалар ойлап тапты. Осылайша батыстағы БАҚ өкілдері 1960 жылы 15 мамырда алғашқы спутник кемесі 1 КП ұшырғанын Геннадий Заводовский болғанын мәлімдеді. Олардың ойынша кеме ғарыш кеңістігінің орбита бағдарлау жүйесінде жарылып, ұшыш қаза тапқан-мыс.

Ал батыс журналистерінің ойынан құрастырылған ғарышкер Качур 1960 жылы 27 қыркүйекте қазан кезінде КСРО басышы Никита Хрущевтің Нью-Йоркке сапары кезінде орбиталық ұшуға тиіс болған спутник кемесінде өлім құшты. Айтуларымыша, кеңес көшбасшысының өзімен бірге ғарыш кемесінің үлгісін ала келген. Егер ұшу сәтті өтсе, оны батыс журналистеріне мақтанып салғандықтан түрде көрсетуге тиіс болатын.

Мойындау керек, Кеңес одағы өздері американдық журналистерге 27 қыркүйекте «керемет дүние» болатынын айтып, әлдебір айтулы оқиғаны күтудің атмосферасын өздері жасады. Барлау жазметі ғарыш аппаратының бақылау кемелері Атлант және Тындық мұхиттарында позиция иеленгенін хабарлады. Сол кезінде АҚШ-қа қашып кеткен кеңес теңізшісі ғарыштық ұшыру дайындалып жатқанын растады. Бірақ 1960 жылдың 13 қазанда БҰҰ Бас Ассамблеясында мінез шығырып, минёр тоқтақтан Никита Хрущев Америкадан Одаққа қайтқан көзінде.

Оның бұл қылығы кеңестік ғарыштық бағдарламасының апатқа ұшырауымен байланыстырған батыс баспасөзі бүкіл әлемді дүрліктіріп жатты. Кел жылдары өткен соң сол күндерге шын мәнінде ұшыру жолаушылары белгілі болды. Бірақ ғарышқа адам емес Марсты зерттейтін алғашқы аппарат 1М «аттануы» тиіс еді. Алайда 10 және 14 қазанда ұшырылған екі бірдей аппараты жер маңындағы орбитаға жіберу әрекеті сәтсіз болып, бұл тек қағаз жүзіндегі бағдарлама болып қалды.

Келесі «ғарыштық жарыстың құрбаны», ұшықшы Грачев, батыстық БАҚ-тың айтуынша, 1961 жылы 15 қыркүйекте қаза тапқан. Оның өлімі «Континенталь» агенттігінің әлемге таратқан сыбысы болатын. Агенттік 1961 жылдың қыркүйек айында «Восток-3» ғарыш кемесінде екі кеңестік ғарышкер ұшырылғанын жарыса жазды. Бұл КОКП-ның XXII съезіне орай ойластырылған шара болды, бірақ ол кеме де дүгіткен жеріне жетпей қанғып кетті десті шетелдіктер.

ҒАРЫШКЕР ИЛЮШИОН

Сенсация күндердің тағы бір құрбаны танымал авиаконструктордың ұлы Владимир Сергеевич Илюшин болды. Олардың дерегінше, жұмбақ кеңестікке Гагаринге дейін жол салғандар бірі болған Илюшин апатқа ұшырап, Қытай аумағына қонды

деп есептеді. Оған бұл сапары жайлы айтуға тыйым салынған дегендер болды. Бұл тек қауесет еді. Илюшин 2010 жылға дейін өмір сүріп, генерал-майор шеніне дейін жетті.

ҒАРЫШАҒЫ ДАУЫСТАР

Венериан станицясының 1961 жылы 4 ақпанда сәтсіз іске қосылуы жаңа есту толқынын тудырды. Сол кезде алғаш рет Италияның Турин қаласының түбінде еврейлік радиотаналықсыз құрастырылған Ашлеле және Джованни Юдик-Кордилья деген ағайындар жігіттер ғарыш кеңістігінен естіген радиохабарлары туралы айтып әлемді тағы бір шулатқан. Олар адам жүрегінің соғысын және өліп бара жатқан Кеңес ғарышкерінің үздіксіз тынысын басып алды деп мәлімдеді. Батыс БАҚ өкілдері бұл дыбыстың иесі орбитада қаза тапқан мифтік ғарышкер Михайлов екеніне сенімді болды. Ағайынды жігіттер 1965 жылы италиялық газетке ғарыштан жеткен «үш қызық» трансляция туралы айтып, ойдан шығарған әңгімелерін шұбырта берді.

Олардың айтуынша, алғашқы радиохабар 1960 жылы 28 қарашада болған. 1961 жылы 16 мамырда олар орыс ғарышкер әйелінің сөзін эфирден естіп жазып алған. Үшінші радиотерапия кезінде 1962 жылы 15 мамырда ғарышқа қаза тапқан үш орыс ұшышынның (ең ер адам мен әйел адам) келіссөздері таспаға түскен. Аудио жазба анық болмаса да орыс тілін ажыратуға болатын еді. Жазбада орысша сөйлеген әйелдің «Жағдай нашарлады... Неге жауап бермейсіз?» Әлем біз туралы ешқашан біле алмайды...» дегені жазылған еді.

Бұл жазбалардың әсерлі екені рас. Әлем жұртшылығын таңқалдыру үшін италиялық қағаз қаза тапқандардың есімін атайды. Бұл тізімдегі алғашқы «құрбаны» ұшықшы Алексей Грачев болды. Ғарышкер әйелдің аты Людмила екенін, оның жанында Алексей Бөлкенов болды деп жарыса жазба бастады.

Сол жылы италиялық газеттің «сенсациялық» ақпаратын американдық Reader's Digest журналы қайта басып шығарды. Төрт жылдан кейін патологоанатом Сэм Стоверрейкер жазған «Ғарышкердің аутопсиясы» кітабы жарық көрді. Онда автор GEMINI әуекемесімен ғарышқа ұшып ғарышқа қайтыс болған ғарышкерлердің киімімен және денелерінің кейбір бөлшектеріне зерттеу жүргізгені туралы жазған.

МИФ ЖӘНЕ ШЫНДЫҚ

Кеңес ғарышкерлері Гагарин ұшқанға дейін де, одан кейін де қайтыс болған жағдайлар кездескені рас. Мысалы, Валентин Бондаренко атты ғарышкер ғарышқа ұшмай-ақ 1961 жылы сынақтық ұшу кезінде қаза тапты. Владимир Комаров 1967 жылы 24 сәуірде «Союз-1» кемесін жерге қондыру кезінде болған апаттан қашу жұлды, Георгий Волков, Владислав Волков және Виктор Пацаев 1971 жылы 30 маусымда «Союз-11» кемесінің жарылысы кезінде жан қиды. Бірақ кеңестік ғарышкерлік тарихында батыс баспасөзі жазғандай құпия өкілдер ешқашан болған емес.

Әбділдаулы Бақдәулет, жас әнші:

Сағың сынбасын

— Өнер әлеміне қалай келдіңіз?

— Негізгі бала күнімнен ән айтамын. 2015 жылы жазатайым көлік апатына түсіп, мойын омыртқама зақым келіп, осындай жағдайға түсіп қалдым. Бастапқыда даусым шықпай қалды. Содан үйде жатып, ән айтып, ақырындап даусым шыға бастады. 2017 жылы YouTube желісінен “Карен туз” деген әншіні көрдім. Ол кісі менімен тағдырлас екен. Сол әншіден мотивация алдым. Мектеп бітіру кешінде қайта сахнаға шығып, халықтың қошеметі одан сайын жігер берді. Ән жаздыра бастадым. Байқаулардан жүлделі орындарға ие болдым.

— Эстрадада қай әншіні пір тұтасыз?

— Өнерде “А Студионың” орны ерекше. Сондай-ақ әлемді аузына қаратқан Димашты көбірек тыңдаймын. Бірақ біреуді пір тұтатын деп айта алмаймын.

— Музыка сіз үшін не?

— Музыка мен үшін жеке әлем. Мәселен, сәп-пап ауырып тұрсам, музыка тыңдасам басылғандай болады. Ол мен үшін жан азығы, мұңымды да, сырымды да шертетін жан серігім. Айтпақшы қазір гитара үйреніп жүрмін.

— Тыңдармандарыңызбен жүздесіп тұрасыз ба?

— Иә, жүздесіп тұрамын. Кездесулер жиі болмаса да ара тұра кездесіп тұрамыз.

— Әлеуметтік желідегі парақшаңызға жазылған пікірлердің барлығын оқисыз ба?

— Өрбір оқырманымның пікірі мен үшін маңызды. Сондықтан пікірлердің барлығын жиі бақылаймын.

— Алда қандай жоспарларыңыз бар?

— Жоспарым өте көп. Концерт

ұйымдастыруға рұқсат берілсе, кеш өткізіп, бейнебаян түсіру ойда бар.

— Өмірлік ұстанымыңызды білсек...

— Қатып қалған бір қандамдан өмір сүргім келмейді. Өз мақсатыңа жету үшін бар күш-жігеріңді салу. Шыңдықпен өмір сүру. Мәселенен қашпау. Бұл менің ең басты өмірлік ұстанымым.

— Тыңдармандарыңызға айтар тілегіңіз...

— Жақсы әрі жағымды күндеріміз көп болсын. Індеттен аман-есен шығып, қуанышты күндерде жүздесейік!

Інжу ЖАҚСЫЛЫҚ
ҚМУ-дың I курс студенті

Мамандық — өрбір адамның сүйіп, қуана жасайтын ісі, оның ертеңгі болашағы. Әр адам мамандығын өзі таңдауы және оған құрметпен қарауы керек. Себебі мамандық таңдау үлкен жауапкершілікті қажет етеді және адам өміріндегі ең маңызды қадамның бірі. Өз ісін жақсы көріп, үлкен жауапкершілікпен атқарғанда ғана адам бақытты сезінеді.

МЕН ҰНАТҚАН МАМАНДЫҚ

Мамандық таңдауда әр адам өзінің қызығушылығына, қабілетіне, бейіміне, қалауына сүйену керек. Қазіргі таңда мамандықтың түрі көп. Таңдау жасау оңай емес. Ең бастысы, адам еңбекке қабілетті, зейінді болуы шарт. Әлемде 40 мыңға жуық мамандық бар. Соның ішінде мен полиция мамандығын таңдағым келді. Қазіргі таңда басқа мамандық бойынша білім алып жүрсем де, бала күнгі арманымды орындағым келеді. 2 сынып оқып жүргенімде көшеден форма киген полициялерді көрсем қызыға қарап, “мен де осылай киініп, елге қызмет етем” деп ойлайтынмын. Жай ғана балалық арманым өсе келе детектив саласына жетелей бастады. Ылғи кинодан, жаңалықтардан қарап отыратыным. Детективтер қылмыс болған орынды тергеп, зерттей отырып, қылмыскерлерді табады. Бұл саланың айырмашылығы қылмыстың алдын алу

үшін белсенді түрде тергеу жұмыстарын жүргізеді. Детективтер, қылмыстық тергеушілер адамдарға жауапкершілікпен қарауы керек. Детективтер қылмыс орнына бақылауды жүзеге асыра алады және оқиға орнында тергеу жүргізеді. Сондықтан менің осы мамандыққа деген қызығушылығым ерекше. Қылмысты ашуға, қауіпсіздікті сақтауға полиция қызметкерінің еңбегі зор. Полиция қызметкері болу үшін білім де, білік те керек. Сабыр, төзім және қажыр-қайратты қажет етеді. Шапшаңдық пен жылдамдық, тез шешім қабылдап, жылдам әрекет ете білу қабілеті полицияға қажетті басты қасиеттердің қатарында. Сондай-ақ қоғамдық тәртіпті сақтау тек қана полицияның міндеті емес, ол — біздің әрқайсысымыздың міндетіміз.

Аида АЙТБАЕВА,
ҚМУ-дың студенті

Пайым

ТЕКТІЛІК ТІНІ ТӘРБИЕДЕ

Ұрпақ тәрбиесі — жауапты іс. Отбасы — адамзат қоғамының ең шағын бейнесі. Дүниеге келген сәбиді тәндік жағынан дамуды қамтамасыз етіп, өмір бойы рухани жағынан жетілдіріп, оны тұлға ретінде қалыптастырады. Отбасы тәрбиесі қоғамдағы өзгерістермен тығыз байланысты. Баланың отбасындағы тұлғалық қасиетін жетілдіретін жағдайдың бірі — отбасы ішлік және отбасынан тысқары атқарылатын еңбек. Отбасындағы күнделікті тұрмыс қажеттігін қамтамасыз етуден туындайтын еңбек баланы әлеуметтік қатынасқа түсіріп, оны ересек өмірге тәрбиелейді. Сондай еңбектің барысында баланың жауапкершілігі

артып, еңбек ету қажеттігін түсінеді. А.Макаренко «Ата — аналарға арналған кітабында» «Бала тәрбиесінде сіздің іс қимылыңыздың өзі шешуші рөл атқарады. Сіз тәрбиені сөз арқылы немесе үйрету, бұйыру арқылы іске асырамын деп ойламаңыз. Тәрбие өмірдің әр сәтінде іске асады. Тәрбие сіздің қалай киінетінііз, сөйлейтінііз, қалай күлгеніңіз, осы іс әрекеттің барлығы бала үшін өте маңызды. Ал отбасында сіз деректік көрсетіп, құбайыңызды жөбірілеңіз осы існен сіз балаға жаман тәрбие бересіз» дейді. Жақсы перзент — ата-ана қолындағы аманаты. Отбасында баланың жан дүниесін рухани пәктігіне тәрбиелеген абзал. Отбасында

ата-ананың ықыласына бөленіп, тәрбие көріп өскен бала балабақшада да мектепте де өз ісіне жауап бере алады.

Баланы жаңауада дұрыс тәрбиелеу, оның мектепте жақсы оқуына, болашақта жақсы азамат болып шығуына үлкен жауапты тигізеді. Үйде балаларды жазу — сызуға, ауысша есепке машықтандыру, оларға қызықты өңгімелер айтып беру сияқты істермен қоса оларды бір мезгіл үй шаруасымен айналыстырып отырса, бала үшін оның маңызы зор. Бұл ретте бала, біріншіден, білімге құштар болса, екіншіден, ол еңбекке дағдыланады. Ал еңбек пен білім екі екенін естен шығармауымыз керек. Жас

жеткіншекке жаңауада дұрыс тәрбие берілсе, болашақта одан үлкен нәтиже күтуге болады.

Күнделікті «беті қолыңды жу, тісінді тазала, өтірік айтап, біреудің затын рұқсатсыз алма т.б. деген сияқты сөздерді айтуға жеңіл болғанмен, осы сөздердің тәрбиелік мәні зор екенін естен шығармау керек. Осыдан бала тазалыққа, шыншылдыққа, ұқыптылыққа үйренеді. Адам баласының шыр етіп өмірге келгенде көретіні ата-ана, ал ата-ана өмірінің жалғасы — бала. Өмірінің жалғасы баланың керемет білім болмаса да, тәрбиелі үлгілі, ақылды кішіпейіл, бауырмал, мейірімді болып өсуін ата-ана қадағалайды. «Тәрбие басы

— тал бесік», «Ұяда не көрсен, ұшқанда соны ілерсің» деп айтылған дана сөздер текке айтылмаса керек. Баланы тәрбиелеуде ата — ананың бір-біріне деген қарым-қатынасы, қалай сөйлесетініді, туған — туыспен, көрші-көлеммен қалай араласатындығы, келген қонақты қалай сыйлайтыны тіпті ұсақ-түйек болса да қалай тамақтанатыны, дастарқан басындағы әдеттілігі, қалай киінетіні бұның барлығы балаға әсер етеді. Бала үлкенге қарап өседі. Баланы үнемі ұрып-соғып, қателескен жерінде қатаң жазалап тәрбиелеудің қажеті жоқ. Ақылмен, мысал келтіре отырып түсіндіру қажет.

Роза МАХАМБЕТӨЛІЕВА

Турар Жұмабайұлы — Шелі ауданының тұрғысы. Ол орта мектепті бітірген соң, музыка саласына ерекше қызықтанып айтады.

— Қазіргі уақытта Қазанған атындағы Қызылорда музыкалық жоғары колледжінде «Халық аспаптар» бөлімінде «Шертер» мамандығы бойынша білім алудамын. Шертер аспабын көпшілік біле бермейді. Қариялардың әңгімесіне қарағанда шертердің құрылысы мен формасы домбыраға ұқсас болған. Мойыны қысқа, қыл ішек тағылған, үлкендігі қойысқа шамалас. Аспаптың шаңы жұрттың ең терімен қапталған, сондықтан да дыбысы қоңыр өрі жағымды. Аспапта үш ішекті

домбыраңқы күйлері еркін ойналады. Менің бұл салаға яғни музыка әлеміне келуіме әкем ықпал етті, — дейді Т. Жарылқапов.

Алайда Турардың әкесі бастапқыда ұлының өнер адамы болғанын қаулап емес. Әкем өнер адамы болса да, менің бұл салаға келуіме қарсы болды. Бірақ мектеп қабырғасында жүргенімде гитарда ойнай бастадым. Кейін менің бойымдағы өнерді байқаған әкем батасын берді. Осылайша мен әкемнің өнердегі жолын жалғастым. Сондықтан әкемді алғашқы ұстазым санаймын. Ал екінші ұстазым — Бағдат Құдайбергенов. Алға ұмтылуға көмектескен ұстазыма

алғысым шексіз. Бүгінде ән шығарып жүрмін. Болашақта жазған әндерімнің сахнада орындалғанын қалаймын, — дейді жас музыкант. Өнер саласына өзіндік қолтаңбасын қалдыруды армандайтын Турардың әлі талай биіктерді бағындырамы анық. Шертер — үш ішекті, шертіп ойнайтын, қазақтың музыка мәдениетіндегі көне аспаптың бірі. Шертер көбінесе ән-жыр, дастандарды қостауға арналған. Ол басташылар арасында кең тараған. Қазіргі кезде пайдаланып жүрген сазсызны, жетіген, шертер, қылқобыз, собызғы, шаңқобыз сияқты ұрмалы аспаптар орындаушыға кеңінен таныпал.

Аружан МИРАМҚЫЗЫ

ЖАС ТАПАНТ

Жақында өңірлік XVII жастар Дельфиілік ойындарында «Шертер» номинациясы бойынша Турар Жарылқапов I орынды иеленді. Сондай-ақ музыкалық колледждер арасындағы 42 республикалық орындаушылар байқауында II орынды қанжығасына байлады. Енді Турар және оның шертер аспабы туралы аз-кем оқырманға таныстырайық.

Жаңа заманның жағдайы уақыт өткен сайын күрделенуде. Қамсыздар қатардан қалып, сауаттылар сағаттың тілінен қалыспайды. Бүгінгі жаңа атау ертең-ақ ескіге айналатын, жүрісі жылдам дәуірге аяқ басты. Бұл заманда кәсібін неғұрлым қиналмай, жеңіл өзгертуге қабілетті, аса білімдер адамдар ғана табысқа жетеді. Соңғы кезде білімді өз елінен емес, шет елден іздейтін жастардың қатары көбеюде. Нәліктен? Шексара асып, білім қуамын деген сылтаумен елден кетіп, басқа мемлекеттің болашағы үшін жұмыс жасауға жастар неге сонша құмар?

ШЕТЕЛГЕ НЕГЕ БЕЙІМБІЗ?

Мемлекет әр баланың 11 жыл бойы білім алуына 3 млн 200 мың теңге көлеміндегі қолма қаражат қарастырған. Бірақ бұл тұлғаның қалыптасуы үшін қаншама тер төгілуде. Жалпы жастардың шет елдерге кетуі ел үшін үлкен шығын. Шетелде оқыған студент пен қазақстандық студенттің бір-бірінен артық немесе кем деп айту қиын. Дегенмен шетел студенттерін ойнау қабілеті мен әдемі деген қарым-қатынас біздің Сіз шетелде жүрсеніз, ұлттыңыз, дініңіз, киім үлгіңіз ешкімді қызықтырмайды. Әр адамға жеке тұлға ретінде қарайды. Қарым-қатынас өзіннің қандай екенінді көрсете білсең, соған лайық сыйға ие боласың. Олар әрбір ақпаратты сүзгіден өткізе біледі, яғни сараптап, оның рас-ерігін тексере алады. Мысалы, біздің мектептерде бір тапсырма берілсе, оқушы оны жаттап, мұғалімнің өзіне қайтып айтып береді. Жақсы бағаласа, соған қуанады. Біз бір түнде орындайтын тапсырманы дамыған мемлекеттердің мектебінде бір-екі апта көлемінде зерттеу, сараптап тапсырмасы жүзтеледі. Бір сөзбен айтқанда, білім беру жүйесі күрделі. Басты айырмашылық — осында. Шетелдік оқу орын бітіріп, елге оралған жастар жұмыс таппай жатыр дегенді жиі естиміз. Жұмыс жоқ емес, бар ғой. 100-150 мың

теңгені азсынып, жұмыссыз жүрген жастарымыз көп. “Болашақ” бағдарламасына тапсырғанда елге келгеннен кейін жұмыс істеу тұрғысы арнайы келісім-шарт бар. Осы шарт бойынша шетелден алған біліміңді, тәжірибеңді бөлісуің керек. Егер құжатты қалайық жерден тапсырған болсаң, бес жыл, ауылдық жерден тапсырған, еңі жыл көлемінде мемлекетке жұмыс істеуің қажет. Ол жерде түрлі талап бар. Бірақ аталмыш талаптардың өзін жастарымыздың елге қайта оралуына келіпдік бере алмай тұрғандық көрінеді. Бүгінгі замандастарда патриотизм кеміш. Менің ойымша, әрбір адам осы сезімге, рухқа ие болуы керек, әсіресе біздің бүгінгі мақалаға арқау болып жатқан жастар. Сондықтан еліміздің әрбір азаматы, жас-жіптері мемлекеттің дамуына үлес қосу деген идеяны бірінші орынға қойып өмір сүруі қажет. Әрбір жас қазақстандықтың санасасында: “Мен — қазақстандықпын! Мен — елімнің патриотымын! Өзімнің бар білімімді, еңбегімді, тәжірибемді осы мемлекеттің бүгінгі мен болашағына аядауым керек!” деген ойы қалыптасу керек. Сондықтан да жастарымыз бар жинаған білімін де, мейірімін де туған елдің көркеюіне жұмсауы қажет.

Лунара Орынбай,
ҚМУ-дың III курс студенті

Осы сааланың мамандары жайлы сөз қозғалғанда, «қоршаған орта», «таза табиғат» сынды жалпы ұғым ойға оралады. Анығында олардың негізгі міндеті қандай? Экологтардың кәсіби мерекесі қарсаңында осы және өзге де сауалдардың жауабын білу үшін Қызылорда облысы бойынша Экология департаментінің зертханалық-талдамалы бақылау бөлімінің бас маманы Әлішер Әмірбекұлы және экологиялық реттеу бөлімінің бас маманы Оразғали Нұрғалиұлымен тілдестік.

— Әлішер, Оразғали өңімімізді экология саласына келген сәттеріңізден бастайықшы. Бұл саланы таңдауға не әсер етті? Табиғатты қорғау, қоршаған ортаны таза ұстаудың эколог үшін жауапкершілігі қандай?

Әлішер ШАМЕНОВ:
— Адам баласының өмір жолындағы биік мақсаттың бірі жанына жақын мамандықты таңдап, білікті маман атану екені белгілі. Сондықтан «мамандық таңдауға қателеспей керек» деген қағида жиі айтылады. Ал экология саласы басқа мамандықтарға қарағанда өзгекер. Жалпы жұрт түсіне бермейтін, беймәлім қыр-сыры мол, ерекше ғажай мамандық десем де артық айтқаным емес.

Өткен жылдың маусымы айында мемлекеттік экологиялық бақылау бөлімінің бас маманы болып қабылдандым. Биыл департаменттің зертханалық-талдамалы бақылау бөліміне бас маман болып ауыстым. Осы уақыт аралығында экологияның ауқымды ғылым екенін түсіндім.

Оразғали МҮТӘЛІПОВ:

— Ал мен Ш.Әліханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінде «Қоршаған ортаны қорғау және өмір тіршілігінің қауіпсіздігі» мамандығында білім алдым. Университет қабырғасында басқа облыс тұрғындарының көзқарасы намысыма тиетін. Әсіресе «Қызылорда» — экологиялық жағдайы нашар аймақ» деген пікір жиі айтылатын. Шынымды айтсам, бұл саланы таңдауыма аймақтың экологиялық жағдайы әсер етті. Өзге өңірлерде саяхаттап, пойыз немесе көлікпен келе жатқанда облыстың экологиялық жағдайы мез емесін аңғару қиын емес. Бұл бағытта жылдар бойы жұмыс атқарылууда, дегенмен оны әрі қарай жақсартуға өзім де үлес қосқым келді.

— Қазір эколог ретінде қандай жұмыс атқарып жүрсіздер? Жұмыс барысы жөнінде толығырақ айтып беріңіздерші...

Әлішер ШАМЕНОВ:
— Зертханалық-талдамалы бақылау бөлімі қоршаған орта сапасын жақсарту, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, табиғи ресурстарды сақтау және қоғамның тұрақты экологиялық дамуының қолдауы деңгейіне жеткізуді назарда ұстайды. Бұл бөлімде мамандар су көздеріне, атмосфералық ауаға, өнеркәсіптік шығарындыларға, топырақтың құрамына, радиациялық қауіпсіздік және автокөліктен шығатын газдардың шығарындыларына бақылау жүргізеді.

Бөлім ережесіне сәйкес әрбір маман өзіне жүктелген міндетті атқарады. Мысалы, мен атмосфералық ауаға, өнеркәсіптік және автокөліктен шығатын газ шығарындыларына өлшеу жұмыстарын жүргізіп, сынама аламын. Сонымен қатар, табиғат пайдаланушылардың тоқсан сайын тапсыратын өндірістің экологиялық бақылау (ӨЗБ) есептеріне талдау жасау, жоспарлы және жоспардан тыс тексерулерге қатысу — біздің негізгі жұмысымыз.

Оразғали МҮТӘЛІПОВ:

— Қазіргі таңда экологиялық реттеу бөлімінің бас маманы қызметін атқарамын. Жұмыс барысында табиғат пайдаланушылардың ҚР заңнама талаптарын орындауын қадағалаймыз. Заң негізінде табиғатты қорғау, тал егу, ауа атмосферасындағы ластанушы заттардың деңгейін төмендету мақсатында жұмыстар жүргіземіз.

— Жас маман ретінде аймақтың экологиялық ахуалын қалай бағалар едіңіздер? Арал экологиясымен қоса біз қандай мәселеге ден қоюымыз керек?

Әлішер ШАМЕНОВ:

— 10 баллдық шкаламен салыстырар болсақ, 8 баллмен бағалар едім. Себебі, осыдан он жыл бұрынғы жағдаймен салыстырғанда экологиялық ахуалдың әлдеқайда оңалғанын байқауға болады. Айталық, Байқоңыр ғарыш айлағында зымырандардың ұшуы азайғанын, өнеркәсіп орындарынан шығатын ластанушы заттар мөлшерінің төмендегенін және қазір жас жеткіншектерде экомәдениеттің қалыптасқанын байқауға болады.

Ал, Арал экологиясымен қоса жүретін мәселенің бірі — Қызылорда қаласы және облыс бойынша тұрмыстық қалдықтармен жұмыс жүргізу және қалдықтарды басқарудың бірыңғай жүйесі

жетілмеген. Республика бойынша күршінің негізгі бөлігі Қызылорда облысында өсіріледі. Облыста күрші өңдейтін 50-ден астам ірі және шағын зауыттар жұмыс істейді, сөйкесінше жыл сайын күрші қорығының біраз көлемі жиналады. Күрші қабығы целлюлоза, кремний және микроэлементтерден тұрады. Күрші қауызы шірмейді және мал азығы үшін жарамсыз. Соның салдарынан қоршаған орта ластануда.

Оразғали МҮТӘЛІПОВ:

— Жас маман ретінде аймақтың экологиялық ахуалы бірқалыпты деп ойлаймын. Өрине атқарылған жұмыстың нәтижесінде оң өзгерістерді байқап жүрміз. Жалпы экологиялық жағдайды тұрақтандыруға әрбір тұрғын атсалысу керек деген көзқарастамын. Облыстың жасыл желікке айналуды үшін үлкен еңбек қажет.

Қазір Байқоңыр ғарыш айлағында экологиялық жағдайды жақсартуға арналған жұмыстар жүргізілуде. Бірақ әлі де шешілмеген мәселелер бар екенін тұрғындар әлеуметтік желіде жиі қозғауда. Сондай-ақ аймақта лас суларды тазартатын биологиялық станция жұмысының талапқа сай келмеуі алаңдатады.

— Маман ретінде тәжірибені жетілдіру үшін қалай іздестіріңіздер? Жалпы аймақта жас экологтарға арналған ұйым немесе орта бар ма? Болса қандай шаралар атқаруда?

Әлішер ШАМЕНОВ:
— Мамандық бойынша алған білімді маман ретінде жұмыс барысында пайдалана білу — үлкен жауапкершілік. Қай салада болсын, жауапкершілікті сезіну, ізденіс, білім талап етіледі. Сондықтан «білгенімен білерім көп» деген ұстанымдамын.

Осы ретте

департаменттің зертханалық-талдамалы бақылау бөлімінің басышы Венера Сабыржанқызының еңбегі ерекше. Ол кісі әрдайым жауапкершілік пен тиянақтылықты талап ете отырып, жас мамандарды жұмысқа қызықтырып, ақыл-кеңесін үйретуде.

Өңірімізде жас эколог мамандардың қатысуымен экологиялық мәдениетті қалыптастыру бағытында түрлі акциялар ұйымдастырылып келеді. Атап айтсақ, Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің бастамасымен ұйымдастырылған «Бірге Таза Қазақстан» акциясының нәтижесінде өңіріміздің экологиялық жағдайы жақсарып, жастардың қоршаған ортаға деген жауапкершілігі арта түсті. Бұл жұмысқа еріктілер де атсалысты. Мұның өзі өңірдегі экологиялық мәдениеттің қалыптасқанын көрсетеді.

Оразғали МҮТӘЛІПОВ:

— Осы саладағы әріптестерімнің кеңесін барынша жұмыс барысында қолдануға тырысамын. Қазір әлеуметтік

желі көмегімен дамыған мемлекеттердегі зерттеу жұмыстарын бақылауды әдетке айналдырдым. Себебі шетелдегі экологиялық бастамалардың еліміз үшін оң әсері болуы мүмкін. Облыс аумағында экологиялық бағытта жұмыс істейтін «Эко-камкор-Болашақ», «Сыр-экологиясы» қоғамдық ұйымдары бар. Осы ұйымдардағы ерікті жастар көгалдандыру жұмыстарына ерекше көңіл бөледі.

— Қай саланы алып қарасақ та, әрбір маман өз ісін шешері болуға талпынады. Ал сіздер мақсат еткен меже қандай?

Әлішер ШАМЕНОВ:
— Бүгінде мемлекеттік саладағы мамандардың білім-біліктілігінен бұрын, адамгершілігі, тәрбиелілігі талап етіледі. Мемлекеттік қызметші тек білімді ғана емес, жоғары моральды жауапкершіліктен қарағанда ғана елдің ертеңі нұрлы болады деп есептеймін.

Менің эколог маман ретіндегі мақсатым — энергияны жаңадан іске қосылған қуат көздері арқылы өндіру, климаттың өзгеруі салдарынан болған зардаптарды жеңілдету, отындарды пайдалану тиімділігі мен ғимараттарға жарық беруші құралдардың энергиялық тиімділігін арттыру.

Оразғали МҮТӘЛІПОВ:
— Мен жылдар бойы қалыптасқан экологтар тәжірибесіне сүйене отырып, экологиялық ахуалға салыстырмалы түрде зерттеу жүргізіп келеді. Сонымен қатар дамыған мемлекеттердің тәжірибесін алып, жалпы жүйеге өзгеріс енгізем деген жоспарым бар. Өрине жаңалық ашу оңай емес, бірақ мен сол жолда еңбектенем беремін. **— Сұхбаттасқандарыңызға рақмет!**

Әңгімелескен
Гүлдана
ЖҰМАДИНОВ

ЭКОЛОГ НЕМЕН АЙНАЛЫСАДЫ?

«БУРАБАЙДЫҢ» ЕМДІК ҚАСИЕТІ

Арал ауданының, Ақбасты елдімекенінде дертке шипа емдік су бар. «Бурабай» аталатын бұл суды халық арасында «ыстық су» деп те атайды. Жердің астынан шығатын су жылдың төрт мезгілінде де 40 С температураны бірқалыпты ұстап тұрады.

Бүгінде «Бурабайдың» емдік қасиеті бүкіл аймаққа таныс. Сол үшін адамдар жаз мезгілінде ағылып келеді. Қандағаш қаласының тұрғыны Жанар Демеуова емдік су жайлы келесідей пікірін айтты:

— Ең бірінші Аллага сансыз шүкір айтамын. Балам Дәулет екі айынан бастап басына, бетіне жара қаптап ауырды. Қышығанда балапаным жылап, мазасы кететін. Қандағаш, Ақтебе қалаларындағы дерігерлерге апта сайын қаралып, маз, дәрі жазып береді. Бірақ уақытша нәрсе еді. Кетпей, үсті-үстіне қаптап кететін. Содан қайыңжұтыма баламды апарып, емдік суға он күндей қайта-қайта шомылдырып көрдім. Сенесіз бе, сізге өтірік, маған шын баламның жарасы кете бастады. Қуанғанымды көрсенді... Қайта-қайта шомылдырған соң жарасының ізі де қалмады. Ұлымның осы дертіне Ақбасты елдімекеніндегі «Бурабай» суы көп септігін тигізді. Бұл емдік су жайлы үлкендерден сұрағаныма тоғыз дертке шипасы бар екенін естідім, — дейді үш баланың анасы.

Расында, жер астынан шыққан ыстық су ем іздеген талай науқасты, әуре-сарсаңға түскен біраз адамды аяққа тұрғызды. Тіпті бұл судың пайдасын дерігерлер де, шипагерлер де мойындап отыр. Буын, асқазан, тері, қан қысымы, аллергия сынды өзге де ауруларға көмегі тиюде. Үлкендердің айтуынша судың ағып тұрғанына жарты ғасырға жуық уақыт болған. Аядай ғана ауылда емдік судың болуы табиғаттың керемет құбылысы тәрізді.

Аружан МИРАМҚЫЗЫ, ҚМУ-дың студенті

Балаларды қорғау мерекесіне орай «Қайсар» футбол клубы жеткіншектер арасында Еуропа чемпионатын ұйымдастырды. Дәстүрге айналған турнирдің мақсаты – 2012-2013 жылы туған жөсөспірімдерді «Қайсар» футбол орталығына іріктеп, команда жасақтау және саламатты өмір салтын несіхаттау. Еуропа чемпионаты аясында жалауы желбіреген теңбіл доп додасында 6 команда бақ сынады.

ЕУРОПА ЧЕМПИОНАТЫ ӨТТІ

Жарыстың қорытындысында Қазақстан құрамасы қолаға қол созды. Олар үшінші орын үшін таласта Англия құрамасын шаң қаптырды. Турнирдің аяқтасуында Испания мен Бельгия құрамалары шеберлік байқасып, 1 доп басылмай алғашқысының мерей үстем болды. Турнир барысында ойын өрнегін көрсеткен шебер футболшылар да марапат биігінен көрінді. Атап айтсақ: «Ең үздік қақпашы» – Ернұр Ержанұлы (Франция),

«Ең үздік жартылай қорғаушы» – Әлихан Мақұлбеков (Германия), «Ең үздік шабуылшы» – Досбол Әуезхан (Англия), «Ең үздік ойыншы» – Нұрслам Дәулетов (Испания) атанды. Жүлдегерлерге медальдар мен естелік сыйлықтар табысталды. Сондай-ақ клубтың серіктестер тарапынан барлық қатысушыларға тәттілер үйлестірілді.

Айбек ЖАҚСЫЛЫҚ

АЗИЯДА ҮЗДІКПІЗ

Бокстан Дубайда өткен Азия чемпионаты мәресіне жетті. Әйелдер арасындағы бәсекеде Қазақстан командасы сегіз алтын иеленіп, жалпыкомандалық есепте көш басынан көрінді.

Аяқтың сында Қазақстаннан тоғыз спортшы өнер көрсетті. Олар 48 келіде Алуа Балқыбекова, 51 келіде Назым Қызыбай, 54 келіде Дина Жоламан, 57 келіде Владислава Кукта, 60 келіде Римма Волосенко, 64 келіде Милана Сафронова, 69 келіде Валентина Хальзова, 81 келіде Фариза Шолтай және +81 келі салмақ дәрежесінде сығна түскен Ләззат Күнгебаева.

Финалда бақ сынаған тоғыз боксшымыздың сегізін алтын медаль алды. Тек 57 келіде жудырықтасқан Владислава Кукта ғана аяқтың сында сүрін, чемпионаттың күміс жүлдегері атанды. Ал жартылай финалда жарыс жолынан шығып қалған Марина Вольнова (75 келі) құрлық біріншілігінің қола медаліне ие болды.

Қазақстан салпынан алғаш болып шаршы алаңға шыққан Алуа Балқыбекова біріншіліктің алтын жүлдегері атанды. Ол финалда өзбекстандық Гүлсая Сұлтаналиеваны жеңді. Қазақстан командасының көшбасшысы, 51 келідегі Назым Қызыбай финалда әлемнің алты дүркін чемпионы әрдістандық Мәри Комды жеңді. Төрешілер 4:1 есебімен жеңісті Назымға берді. Жеке-жеке соң Назым бұл жеңістің орны ерекше екенін айтты.

– Көптен бері жолым болмай жүрген еді. Сондықтан осы жолы алдыма тек жеңіске жеттім деген мақсат қойдым. Турнирге жоғары деңгейде дайындалдық. Барлық қарсыластарымыз да қарымды болды. Бапкерлердің айтқанын бұлжытпай орындап, туғардың ең биігінен көрініп отырмыз, – деді Назым.

54 келіде сығна түскен Дина Жоламан өзбекстандық Ситора Шогдарованы жеңді. 57 келі салмақта сығна түскен Владислава Кукта өзбекстандық Ситора Турдыбековаға 0:5 есебімен жол берді. Бұл – Куктаның құрлықтық турнирде жеңіп алған алғашқы жүлдесі. Ал 60 келіде жудырықтасқан Римма Волосенко индонезиялық қарсыласы Хусватун Хасанды жеңді. Қазақстандық спортшы қарсыласын бірінші раундта екі рет нокдаунға жіберген соң төрешілер жеке-жеке уақытынан бұрын тоқтатты.

64 келіге дейінгі салмақта бақ сынаған Милана Сафронова финалда үндістандық Лалбуатсаихиді жеңіп, Азия чемпионатының алтын иеленді. 69 келіде жудырықтасқан Валентина Хальзова аяқтың сында Фариза өзбекстандық Сохиба Рүзметованы көздесіп, жеңіске жетті. Финалда Ләззат Күнгебаева (+81 келі) үндістандық Ануламадан басым түсіп, өз салмағының үздігі атанды. Осылайша, Қазақстан қыздар құрамасы Азия чемпионатында 8 алтын, 1 күміс және 1 қола медаль алып, жалпыкомандалық есепте жеке-дара көш бастады.

Құрлықтық додада өзбекстандық боксшы қыздар бір алтын, бес күміс пен екі қола медаль алды. Ал үндістандық боксшы қыздар бір алтын, үш күміс және алты қолаға қол жеткізді.

Жарыстың соңғы күнінде жігіттер шаршы алаңға көтерілді. Ерлер арасындағы финалдық кездесуде алтыға талас жүргізген жігіттердің барлығы күміспен күптелді. Қазақстан құрамасы салпында бес боксшы финалдық кездесуде өнер көрсетті. Олардың қатарында Даниял Сәбит (49 келі), Абылайхан Жүсіпов (69 келі), Әбілхан Аманқұл (75 келі), Василий Левит (91 келі) және Қашымбек Қоңқабаев (91 келіден жоғары) бар.

Қазақстанның бокс федерациясының президенті Кеңес Рахшыев Азия құрлығы жеңімпаздары мен жүлдегерлеріне ақшалай сыйақы тағайындады. Жарыс чемпионы – 10 мың АҚШ доллары (4 280 000 теңге), күміс жүлдегер – 5 мың доллар (2 140 000 теңге), қола жүлдегер 2,5 мың доллар (1 070 000 теңге) көлемінде сыйақы алады.

ЖАТТЫҚТЫРУШЫЛАРДЫҢ ЖЫРЫ

Футболдан Қазақстан біріншілігі бел ортасына жеткенде бірнеше команда бас бапкерлерін қызметтен босатып, жаңа жаттықтырушылармен толықты. Сонымен ел клубтарындағы бапкер мәселесіне тоқталсақ.

«Ақтөбеде» жаңа бапкер

Жаңа маусымда жыл жаңалығы болған «Ақтөбе» командасын беларусь маманы Алексей Бага тізгіндеген еді. Литва біріншілігінің үздік бапкері болған Бага Қазақстанда көп тұрақтамады. Небәрі 9 матчқа атсалысқан Алексей «Ақтөбемен» қош айтысты. Сол кездегі клуб директоры Артур Смагулов Баганың жұмысына көңілі толмай, қызметінен босатқан еді. Артында Смагулов та тақтан түсіп, облыс басшысының көңілінен шықпай, қызметінен кетті. Еліміздің бес дүркін жеңімпазын енді белгілі бапкер Вахид Масудов баптағын болады. Отандық маман 2003 жылы дәл осы клубты жаттықтырған. Биыл Вахид Масудов Бірінші лигада өнер көрсететін «Мақтааралмен» келісімге келіп, 7 ойынға атсалысқан еді.

Қасқырлар Әбілдаевты босатты

Желтоқсан айында «Қайсар» футбол клубының бас бапкері болып сайланған Сұлтан Әбілдаев ел біріншілігінің алғашқы айналымы аяқталысымен қызметінен кетуге мәжбүр болды. Өрине, бұған себеп команданың төменгі көрсеткіші. 14 ойында небәрі 7 ұпай жинаған қасқырлар турнирлік кестеде соңғы орында келеді. Сұлтан Тоқатайұлының тізгіндеуімен команда 1 жеңіс, 4 тең нәтижеге қол жеткізген. Жергілікті жаттықтырушы енді балалар футболын дамыту мақсатында «Қайсар» футбол орталығында қызмет атқарады деген сыбыс бар. Жалпы Әбілдаевтың орнын кім басады деген сұवाल көптің көңілінен жүргені анық. Клуб директоры Сәрік Досмембетов отандық бапкерлердің кандидатурасын қарастырып жатыр деген ақпар ғаламторда жариялануда. Өткен жылы Еуропа лигасында бақ сынаған клубқа тәжірибелі жаттықтырушының келетіні айдан анық. Дәл қазіргі сәтте отандық мамандар арасынан тек Владимир Никитенконың еркін агентте жүргені белгілі. Сондықтан «Қайсар» жанкүйерлерінің сүйікті бапкері Қызылордаға оралуы бек мүмкін.

«Мақтааралды» Горовенко баптайды

Вахид Масудов «Ақтөбе» командасына ауыса салысымен «Мақтаарал» көп ұзамай жаңа бапкерін жариялады. Өткен маусымда қарағандылық «Шахтерды» жаттықтырып, жұрт күтпеген нәтижені тіркеген Константин Горовенко бірінші лига өкіліне баптады. Отандық футболдан көп ұзап қалған Горовенко енді «Мақтааралды» Премьер-лигаға шығару үшін қызмет атқарады. Осы уақытқа дейін спорт сарапшылары Константинды «Кайсарға» барады деп топшылаған еді. Алайда алма-тылық маман «Мақтааралды» таңдады.

ЖЕРЛЕСТЕРДІҢ ЖЕҢІСІ

Ауыр атлетикадан Ташкентте өткен жастар арасындағы әлем біріншілігінде қос жерлесіміз алдына жан салмай, жарыс жеңімпазы атанды.

102 кило салмақта күш сынасқан Рахат Бекболатқа айрықша сенім артылғаны белгілі. 2019 жылы ол жасөспірімдердің әлем және Азия біріншіліктерінде алтын туғыра көтерілсе, бытыр Әлем кубогында дара шығып қана қоймай, рекордты да жаңартты. Сол жарыстардың бірінде соған дейін Илья Ильин көрсеткен нәтижеден асып түскен қазақтың нар тұлғалы ұлы көпшіліктің қошеметіне бөленді. Биыл ересектердің Азия чемпионатында да Рахат алдына жан салмады. Бұл жолы да жерлесіміз өзіне артылған сенімді толығымен ақтады. Қосайды қорытындысы бойынша 377 (175+202) килоны өңсерген Бекболат бас жүлдені қанжығасына байлады. Сыр бойының сайыпқыраны екінші орынды иеленген болгариялық Василь Мариновтан жеті кило артық салмақ көтерді. Үшінші орынға табан тіреген грузиялық Заза Ломтадзеңің көрсеткіші – 351 кило. Жарыстың соңғы күні жарыс алаңына көтерілген тағы бір жерлесіміз Айсамал Сансызбаева да алтын жүлдеге қол созды.

Бұған дейін де өз құрылғылары арасында өткен талай дүбірлі додада дараланған Айсамал Әбейтінің бас шаһарында керемет өнер көрсетіп, +87 кило салмақта сығна түскен ол қосайсының қорытындысы бойынша 258 (113+145) килограмм зилтемірді өңсеріп, бас жүлдені олжалады.

Ресей спортшысы Виктория Орлова (235 кило) күміспен күптелсе, канадалық Эмма Фризен (215 кило) қолаға қол созды.

Бетмі дайындаған Ерасыл ШӘРІБЕК

ЖАРЫСТЫҢ СЫЙАҚЫСЫ БЕЛГІЛІ БОЛДЫ

Еуропаның футбол одағының (УЕФА) мұрындық болуымен биылғы маусымда өтетін Конференция лигасында өнер көрсететін командалардың қандай мөлшерде сыйақы алатыны жария етілді.

Биылғы доп додасында Нур-Сұлтанның «Астана», Қостанайдың «Тобыл» және Қарағандының «Шахтер» клубтары бақ сынады. Олар турнирді іріктеу сайыстарынан бастайды. Бұл командалардан әрқайсысы келесі кезеңге шыққан сайын 100 000 еуродан алып отырады. Егер алғашқы сынанатан сүрінген жағдайда өтемаке ретінде 150 000 евро төлеу жағы да қарастырылған. Сол секілді екінші кезеңде жеңілгендерге 350 000 және үшінші раундта ұтылғандарға 550 000 еуродан беріледі. Плей-офф кезеңінде сүрінгендердің есепшотына бірден 750 000 евро көлемінде қаражат аударылады. Ал топтық турнирде күш сынасу құрметіне ие болған командалардың материалдық жағдайлары едәуір жақсара түседі.

Ескі сала көтерілі, биыл тұсауы кесілгені ойтырған Конференция лигасында 184 команда өнер көрсетеді. Солардың арасынан іріктеліп шыққан 32 команда топтық турнирде күш сынасады. Одан кейін 1/8 финал, ширек финал, жартылай финал және финалдық сайыстарды тамашалаймыз. Жарыс жеңімпазы 2022 жылдың 25 мамырында Тиранада анықталады.

Фа

Тс
қор
сай
БүА
сал
Жыл

ТӘУЕЛСІЗДІК ҚАРЛЫҒАШТАРЫ

Бекбол Қаратайұлы 1997 жылы Қызылорда қаласында дүниеге келген. Қаржы ата атындағы университетте журналистика мамандығында білім алған. Университет қабырғасында жүргенде белсенділігімен көзге түсті. Сөйтіп II курстан бастап "Мәселе" бағдарламасында ұзақ мерзімде тәжірибеден өтіп, жұмыс істеді. Сондай-ақ аймақтың төл арналарының сайтында қызмет атқарды. 2019 жылы "Азаматтарға арналған үкімет" МК облыстық филиалының баспасөз маманы болды. Екі жылдың ішінде түрлі ақпарат, сұхбаттармен қоса онлайн құжат тапсыру жөнінде кеңес беріп отырды. Ол "Ұшқыр қалам" номинациясының иегері. Жетістіктері де біршама. Бүгінде Қызылорда облыстық "Сыр үміті" қауымдастығын" қоғамдық бірлестігінің атқарушы директорының орынбасары. Сонымен қатар Қызылорда су жүйесі мекемесінде баспасөз хатшы.

Бекбол ҚАРАТАЙҰЛЫ:

"ТӘУЕЛСІЗДІК – ОЛ КЕУДЕДЕН ЕРКІН ШЫҚҚАН СӨЗ, ЖАЛТАҚТАМАЙ АЛҒАН ЖЕҢІС, ЖЫЛАМАЙ ІШКЕН АС"

"Мен патриотпын" дейтіндер көп. Десе де "сіз патриотсыз ба?" деп сұрағанда жауап беруге тосылып қалатындардың қатары оданда көп. Мұны біліп те, естіп те жүрміз. Жалпы біздің түсінімізде патриот ол елінің жанашыры, Отанды қорғаушы азамат. Еліне, жеріне деген сүйіспеншілікті жоғары қоятын тұлға. Біз бұл сауатты Бекболдан да сұрап көрдік.

– Патриот – елін аузымен емес, арымен, жанарымен емес, жүрегімен, бойымен емес, болмысымен сүре алатын ерекше жаратылыс.

Біздің елде мұндай шынайы патриот аз емес. Алла сол тұлғаларға ұзақ ғұмыр бергей, – дейді ол.

Біліп Тәуелсіздікке – 30 жыл. Егемендікке қалай жеткеніміз, ешкімге тәуелді болмай, өз алдымызға қалай мемлекет болғанымыз белгілі. Ата-бабамыздың ерен еңбегі бізге бейбіт өмір сыйлады. Осылайша біз тыныш өмір сүріп келеміз. Мемлекетіміз еркіндік, кеңейді. Бұл мерекедің ішінде болса да жылы тілеп бары анық.

– Тәуелсіздік – үміт шырағындай, тыныштық тұрағындай, бақыттың сыңарындай ауауы ғұым. Алаш жұртының

сол ауауы ғұымды жанымен, жүрегімен сезігеніне биыл – 30 жыл. Осы мерейлі мезетте барша жерлестерімді құттықтаймын. Елділігіміздің еңсесі биіктей бергей. Тәуелсіз Қазақстанның ғұмыр қоржыны құт пен шұаққа тола берсін, – деген Бекболдың жылы лебіз бар.

"Тәуелсіздікті қалай сезінесіз?" Бұл сұрақ сәзге қойылса қалай жауап берер едіңіз, ойларын көріңізші. Ал Бекболдың жауабы көңілге қоныды. Әрбір жас Тәуелсіздікті осылай бағаласа ғой...

– Маңас Дәуітбай есімді жанауар ағам

осы сұрақты қойғанымда "Абайға тағзым ете алмаған, Мәжбан, Әліханұлыңар ақтай алмаған киімге кезеңдерді алмастырған бүгінгі күнімізді Тәуелсіздікке белар едім", деген еді. Мен осы ойға қосыламын. Тәуелсіздік менің ұғымымда – еркіндік, бәтәуіс емес білімділік, ибалы имандылық және еңселік егемендік. Тәуелсіздік – ол кеудеден еркін шыққан сөз, жалтақтамай алған жеңіс, жыламай ішкен ас, – деп қортындылады әңгімесін.

ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ ҚЫМБАТ ЗАТТАР

Жер бетіндегі ең қымбат заттың не екенін бір сәт ойланп көріңіз бе? Планетадағы қымбат зат алтын немесе алмаз емес. Тіпті неше мың жылдық тарихы бар көне жәдігерлер де біз жазғалы отырған заттың қасында арзан. Бұл материалда біз әлемдегі ең қымбат заттардың тізімін жасадық.

Шафран – біздің тімізге алтыннан арзырақ осы дәміменің 11 граммы 11 доллар тұрады. Ол негізінен тағамға дәм, хош иіс және бояу беру үшін асуды қолданылады.

Алтынның икемізін соңшалық, тіпті оның бір уңдысын (31,1 грамм) тігін жігіне айналып, 80 шақырымға созуға болады. Осы асыл металдың 1 граммның бағасы шамамен – 56 доллар тұрады.

Платина – өнеркәсіп, зергерлік бұйымдар және қоршаған орта үшін маңызды зор зат. Бір граммы – 60 доллар.

Мұйізтұмсық мүйізінің ұнтағына сұрыс Бейтұман кенізі және оның граммы 110 долларға бағаланған.

Плутоний – атом энергиясын өндіруге қатысты радиоактивті элемент. Бір грамм плутонийдің бағасы – 4000 доллар.

Алмаз өзін құрамындағы ең күшті

ковалентті байланыстардың арқасында ең жоғары қаттылық пен жылу өткізгіштік деңгейі бар. Көптеген маңызды өндірістерде қолданылатын осы материалдың 1 граммы 55000 доллар тұрады.

Калифорния-252 – бұл нейтронды рентгенографиядан бастап, қатерлі ісікті емдеуге дейінгі кең ауқымда қолданылатын бағалы элемент. Бағасы 27 миллион доллар.

Антиматерия – бұл қарапайым антибөлшектер сияқты массасы мен қасиеттері бар зат. Теориялық тұрғыдан алғанда, ғарышта жұлдыздаралық саяхат кезінде қолданылатын бұл заттың құны 6,25 триллион. Антиматерияның бұлай жоғары бағалану себебі – оны өндірудің қиындығы. Қазіргі кезде антиматерияның бірнеше атомдары ғана зертханалық жағдайда бірнеше минут өмір сүре алады.

Байқау 21 мамырмен 10 маусым аралығында онлайн және офлайн форматта өткізіледі.

Байқауға қатысушылар: облыстың 14-29 жас аралығындағы жастар

Жалпы ережелер: Шығарманы өлеңмен немесе қара сөзбен жазуға болады

Шығарма хат түрінде анаға тілек, еркелік, өтініш, наз, пікір, сезім, алғыс, сағыныш, ұсыныс т.б. түрінде жазылып, мүмкіндігінше жүректен жүрекке жетіп, шынайы жазылуы тиіс.

Шығарма интернет, кітап, газеттен көшірілмеуі тиіс.

Шығарма Ана! 14 күрпімен жазылып, 4 (төрт) беттен аспауы тиіс.

Байқау 3 кезеңнен тұрады:

1 кезең – шығармаларды жинақтау және іріктеу. Қатысушылардың шығармаларын қазылар алқасы сараптап, 20 уақш шығарманы келесі кезеңге өткізеді.

2 кезең – бейнеролик (дайындау, іріктеу). II кезеңге жолдама алған 20 қатысушы өз шығармаларын бейнеролик түрінде арнайы байланыс номеріне жібереді.

Оқу сауатына, дидактикасына, шығарманы сезінуіне, актерлік шеберліктеріне байланысты бейнероликтер бағаланып, III кезеңге 10 қатысушы жолдама алады.

3 кезең – қазылар алқасының және ата-аналардың алдында қорғау. Алдыңғы кезеңдерден сүрінбей өткен 10 қатысушы арнайы көрермен залында өз шығармаларын оқиды.

Қатысушылардың шығармалары its.oso@mail.ru почтасына 8 747 7423320 вақсат көмегіне 10 маусым сағат 19.00-ге дейін жіберілуі керек.

Қатысушылар жөнінде толық ақпарат шығарманың соңғы бетінде көрсетілуі тиіс (аты-жөні, байланыс номері, оқу орны немесе жұмыс орны туралы қысқаша ақпарат).

Байқау жеңімпаздары I, II, III дәрежелі диплом және қаржылай сыйлықпен марапатталады.

БАЛАЛАРДЫ МЕРЕКЕМЕН ҚҰТТЫҚТАДЫ

Халықаралық балаларды қорғау мерекесіне орай қалалық демалыс паркінде «Бақытты балалық шақ» атты концерт өтті.

Қалалық білім беру ұйымдарының ұйымдастыруымен өткен мерекелік шараны облыстық білім басқармасының басшысы Ақира Бактыбайқызы ашып, Аймақтың білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету департаментінің басшысы Ғалия Ноғайбайқызы мен қала әкімінің орынбасары Асқарбек Темірбекулы балаларды мерекемен құттықтады.

Шара қонақтары Instagram, «Робототехника» және «Тик-ток» бекеттерінде қонақта болып, балалардың жұмысымен танысып, оқу бекеттегі балғындармен бірге естелік суретке түсті. Шарда бүлдіршіндерге төгілген табысалып, мерекелік концерт ұйымдастырылды.

Кезекші редактор: Е.ШӘРІБЕК

Суреттер Нұрболат НҰРЖАУБАЙ

JULDYZ - JORAMAL

(3 – 10 маусым)

ТОҚТЫ
Бастығыңыз көп тапсырма беріп, оның орындалуын мұқият қадағалайды. Тапсырманы жауапкершілікпен атқара біліңіз. Демалысқа көп уақыт бөліңіз.

ТОРПАҚ
Отбасылық мәселелер туындап, сіз оларға мен бермеуге тырысасыз. Алғашқы шешімдеріңіз тәуелсіз, оларды шешуді қолға алуды жөн санайсыз.

ЕГІЗ
Нақты бір іске қаржы салсаңыз, пайдаға келмейсіз. Бірақ ең алдымен серіктесіңіздің сенімді болуын қадағалаңыз. Күміздің іске ашуы сапаныңыз.

ШАЯН
Керемет апта. Мақсатыңызға бір табан жақындаңыз. Достарыңыз кемең көрсетеді. Жақын туыстарыңыз сөзбен мақтанады.

АРЫСТАН
Ерлі-зайыптылар арасында өзгелерге еліктеушілік пайда болады. Бірақ көп ұзамай өзіндік бөрінен шаршап, қалпыңызға түресіз.

БІКЕШ
Қызықты апта болмақ. Отбасы – сәздік бер байланыс. Жылылық отбасылық мереке ұйымдастырасыз. Бірақ біреумен өзгелерден аял болыңыз.

ТАРАЗЫ
Сүйіспеншілік, деген, махаббатыңыз арта түседі. Дәл қазіргі сәтте сүйікті адамның моральдық және материалдық тұрғыдан қолдауды қажет етеді.

САРЫШАҢ
Кеңі-күйіңіз құбылмалы болады. Кеңі-шектіңіз ұстап, келіңізді босаңыз. Ұстамды болыңыз. Сонымен қатар қарақардан тез арада құтылуға тырысыңыз.

МЕРГЕН
Күш-қуатыңыз азыап, иммунитетіңіз төмендейді. Соның салдарынан, аздап сырқаттанып қалуыңыз мүмкін. Дерттің алдын алу үшін спортпен шұғылданыңыз.

ТАУЕШІ
Стратегиялық жоспар құруға қолайлы апта. Алғашқы күндеріңізді жоспарлап, мақсатыңызға қарай бет аласыз. Тұралап қалған жұмыстарды аяқтайсыз.

СҰҚЫҒЫШ
Егер жұмысыңыз қаржымен тығыз байланысты болса, онда алғашқы қызықты ұсыныстар түседі. Жаңа жұмыстан қорқа-паныз. Қайта білесіңіз сабаға кіріңіз.

БАЛЫҚ
Өзіңді жеңіл сезініп, барлық істі тез атқарасыз. Сонымен қатар жаныңыздағы жандармен де тез тіл табысасыз. Апта сіз үшін қолайлы болады.

АҚМЕШІТ ЖАСТАРЫ		
Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат және құрметті комитетінде тіркелуі алынған, №13844-Г куәлігі 26.08.2013 жылы берілген. «Ақмешіт жастары» облыстық газеті КР СТ ИСО 9001:2009 «Сапа менеджменті жүйесі» талаптарына сәйкес сертификатталған.		
Меншік иесі: «Сыр медиа» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі		
БАС ДИРЕКТОР Аманжол ОҢАРАБАЕВ	Газет өр аптаның бейсенбі күні шығады. Қолжазбалар өңделеді және қайтарылмайды. Жарияланымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдіреді. Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттеліп «ASU баспа үйі» ЖШС сенімгерлік басқаруындағы «Сыр медиа» ЖШС баспаханасында басылады. Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А.	Таралымы: 8517 Тапсырыс: 798
Қабылдау бөлмесі: тел/факс: 40-11-10	Индекс: 65425. Редакцияның мекен-жайы: 120018 Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А e-mail: aqmeshit_zhastary@gmail.com Instagram: @aqmeshit_zhastary / сайт: aqmeshit_zhastary.kz	
БАС РЕДАКТОР Айжан АБДУЛЛАЕВА		